ಮಲಾರ

ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್

(ಶ್ರೀನಿವಾಸ)

ಮಲಾರ

ಶ್ರೀನಿವಾಸ

ಬೆಲೆ ೦ ೧೪-೦

ಬೆಲೆ ೧೦ ಆಣೆ

ಆಕರ:
https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.363337/page/n5/mode/2up
ಓಸಿಆರ್ ಪರಿವರ್ತನೆ: ವಿಶು [https://vishwakoshaagaara.blogspot.com/]

ಮುನ್ನುಡಿ

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಸಣ್ಣ ಕವಿತೆಗಳ ಒಂದು ಸಂಗ್ರಹ. ಇವು ಒಂದೊಂದೂ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳ ಬೇರೆಬೇರೆ ಪದ್ಯ. ಇವುಗಳನ್ನು ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೋನೆಟ್ ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಆಂಗ್ಲೇಯರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ್ಯೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಆ ಹೆಸರುಗಳ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಾಮಕರಣಮಾಡುವವರು ಉಂಟು. ಇವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಾಸ್ಕರ್ ವಿಲ್ಸ್ ಎನ್ನುವುದು ಭಾಸ್ಕರವಿಲಾಸ ಎಂದೂ, ಆನೀಬೆಸೆಂಟ್ ಎನ್ನುವುದು ಅನ್ನವಸಂತಿ ಎಂದೂ ಆಗುತ್ತವೆ. ಇಂಥವರು ಸೋನೆಟ್ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸುನೀತ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಒಂದು ಚಮತ್ಕಾರ ರೀತಿಯಿಂದ ಇಂಥ ಹೆಸರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ನಾನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಷ್ಟಷಟ್ಪದಿ ಎಂದು ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟಿದೇನೆ.

ಅಷ್ಟಷಟ್ಪದಿ ಎಂಬ ಈ ಹೆಸರು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾಲಿನ ಪದ್ಯ ಎನ್ನುವುದಲ್ಲದೆ ಪದ್ಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೊದಲ ಎಂಟು ಪಾದಗಳು ಒಂದು ಗುಂಪಾಗಿಯೂ ಕಡೆಯ ಆರು ಪಾದಗಳು ಒಂದು ಗುಂಪಾಗಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಆ ಎಂಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಷಯವು ವಿವರವಾಗುತ್ತದೆ; ಆ ಆರರಲ್ಲಿ ಆ ವಿಷಯದಿಂದ ಉದಿಸುವ ಭಾವ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ಎಂಟರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸದ ಕಟ್ಟು ಒಂದು ತೆರ; ಆಮೇಲಣ ಆರರ ಪ್ರಾಸದ ಕಟ್ಟು ಒಂದು ತೆರ. ಇದರ ವಿವರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಅನವಶ್ಯಕ. ಒಂದು ಸಮಯದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಭಾವವು ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಸಂದರ್ಭದೊಂದಿಗೆ ಇಂಥ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ಹಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಇಂಥ ಭಾವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದೇನೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರರಾದ ಕುಪ್ಪಳ್ಳಿ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರೂ ಪುರೋಹಿತ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರೂ ಬರೆದಿದಾರೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡುವವರಿಗೆ ಈ ಜಾತಿಯ ಪದ್ಯ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಎಂಥದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಪದ್ಯದ ಬಂಧವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದೆ ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಈ ಕವಿತೆ ನಮಗೆ ಬೇಡವೆಂದು ನಮ್ಮ ಜನ ಹೇಳಲಾರರೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಂತೆ ತೋರುವ ಒಂದೆರಡು ಮಾತನ್ನು ಕೆಲವರು ಆಡುವುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ಆದರೆ ಅವರು

ಹೇಳುವುದು ನಿಜವಾಗಿ ಇದಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಕಂಡಿದೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹಂಗಿಲ್ಲದ ಕಾವ್ಯ ಬೇಕು, ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕಾವ್ಯ ಬೇಕು, ಎಂಬುದೇ ಇಂಥವರ ಆಸೆ. ಎಲ್ಲ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಜೀವನವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂಥ ಆಸೆ ಇರುವುದು ಸಹಜ. ಇದು ಒಬ್ಬರಿಬ್ಬರ ಆಸೆಯಲ್ಲ; ಎಲ್ಲರ ಆಸೆ. ಇಂಥವರಿಗಾದರೂ ನಾನು ಈ ಧೈರ್ಯದ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಭಾವವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನಿಂದ ಬಂದಿರುವುವು, ನನ್ನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುವುವು. ಇವು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನವಲ್ಲದಿರಲು ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೊಸದಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಈ ಕವಿತೆಗಳ ಬಂಧವೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಾನಾಗಿ ಬರಬಹುದಾದ ಬಂಧ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಾಡಿಕೆಯಿಲ್ಲದ್ದೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಯಾವ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಓದುವುದಕ್ಕಾದರೂ ಆವಶ್ಯಕವಾದ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಿದರೆ ಇವು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿವೆಯೆನ್ನುವುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು.

ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಮಾಡುವ ಟೀಕೆಗಳನ್ನೂ ಇವಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೇಳುವ ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನೂ ಕುರಿತ ಹಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಹಿಂತೆಗೆದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಷ್ಟೇನೂ ಸುಖಪಡಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ, ಗುಪ್ತವಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕೆಲವರು ಸೋದರರೂ ಹಿರಿಯತನದ ರಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಎದುರಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವರು ಹಿರಿಯರೂ ಮಾಡುವ ಟೀಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪರವಾಗುತ್ತದೆ ಕಟುವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ ಚೆನ್ನವೂ ಅಲ್ಲ. ಇದು ಸರಸ್ವತೀಪುರದ ಊರಬಾಗಿಲ ಅಸೂಯಾದೇವಿಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಆರಾಧನೆ. ನಮ್ಮ ಈಗಣ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡಿದೇನೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಏಳ್ಗೆಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಇಂಥ ಟೀಕೆಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಾಧ್ಯವಾದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬೇಕು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಅವಶ್ಯಕ. ಆದರೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಹೆಸರಿಗೆ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗಿ ನಿಜದಲ್ಲಿ ಅವಹೇಳನವೂ ಮರೆಯ ಅಥವಾ ಎದುರಿನ ಇರಿತವೂ ಆಗಬಾರದು.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ್ಯೆ ಆಯಾಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತಿರುಪತಿಯ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಆಕಾಶಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ವಾಡಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದನು; ಎಲ್ಲಿಯೋ ಒಂದು ಹರಿಕಥೆ

ನಡೆಯಿತು; ಒಂದೂರಿನಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಮೇಕೆ ಮಲಗಿತ್ತು; ನಾನು ಒಂದು ಸಂಜೆ ಅನಂತಪುರದ ಕೆರೆಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದನು; ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಜೆ ಆ ಊರ ಬಯಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದೆನು; ಇನ್ನೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರದ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿದ್ದೆನು; ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೋಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದು ಪದ್ಯ ಒಂದೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭದ ಒಂದೆರಡು ಹೆಸರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಲಕ್ಕಸಂದ್ರದ ದಾರಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ರಾಜೋಪವನದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಇದೆ. ಅನಂತಪುರದ ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದವನು ಬುಕ್ಕರಾಯ. ಮುಸಿಲಮ್ಮನೆನ್ನುವಾಕೆ ಆ ಕೆರೆ ಒಂದುಸಲ ಒಡೆಯುವಹಾಗಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಬಲಿಯಾಗಿ ಕೆರೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿದಳಂತೆ. ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದುವಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವಿವರ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇ; ತಿಳಿಯದೆ ಇದ್ದರೂ ಪದ್ಯದ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಕಿಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಚಿತ್ರಗುಪ್ತ ಮುಂತಾದವರ ಮಾತೆತ್ತಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಜನ ಇದುವರೆಗೆ ನನಗೆ ತೋರಿರುವ ಆದರವನ್ನು ನಾನು ಮರೆತಿದೇನೆ ಎಂದು ಯಾರೂ ಎಣಿಸಲಾಗದು. ಕೆಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವವರು ಕೆಲವರಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಹೇಳುವವರೂ ಕೆಲವರು ಇದಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತನ್ನಾಡುವವರಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನಿಗೆ ಬೇಕಾದವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವವರಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲನೇಕರು ಅವನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಅವನನ್ನು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದವನೆಂದರು. ಈ ಮಾತು ನಮ್ಮ ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ಹಿಂದೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವಹೇಳನಕಾರರು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕುಕವಿನಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯ ಬೇಕೆನ್ನುವವರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾರೂ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬೆಂಗಳೂರು, ಶ್ರೀಮುಖ ಸಂ|| ಶ್ರೀನಿವಾಸ

ಫಾಲ್ಗುಣ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮೀ

ಮಲಾರ

ಸಮರ್ಪಣ

ಅಷ್ಟಷಟ್ಪದಿಗಳ ಮಲಾರವೊಂದನು ತಂದು
ಇಂದು ನಿನಗರ್ಪಿಸಿರುವೆನು ನನ್ನ ತಾಯ್ನುಡಿಯೆ.
ಗುಣದಿಂದ ಬೆಲೆಯಿಂದ ಈ ಕೃತಿಗೆ ನೂರ್ಮಡಿಯ
ಹಿರಿಮೆ ಕಾಣುವ ಕೃತಿಯ ರಚಿಸಿ ಹಾಡುತ ಬಂದು
ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ನಿನ್ನ ನಲಿಸಿ ನಲಿದರು ಅಂದು,
ಇಂದು ನಲಿಸುತ ನಲಿಯುತಿಹರು, ಬಹಕಾಲದಲಿ
ಭಾವ ಊಹೆಗಳ ರಸ ರಾಗಗಳ ಮೇಳದಲಿ
ರಚಿಸಿ ತರುವರು ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನ ಸೇವಿಸಲೆಂದು.
ನಿನ್ನ ದೇಗುಲದ ನಿತ್ಯೋತ್ಸವದ ಮಧ್ಯದಲಿ
ಉಳಿದವರು ತಹ ಬೆಲೆಯ ತೊಡವುಗಳ ಜೊತೆಗಾನು
ಮಂಗಲದ್ರವ್ಯವೊಂದಿದ ತಂದು ನಿಂದಿಹೆನು;
ಬೆಲೆ ಕಡಿಮೆಯೆಂದೆಂಬ ಕುಂದಿದಕೆ ಹೊದ್ದದಲೆ;
ಬಳೆಯೆಂಬುದಿರಬೇಕು, ಭಕ್ತಿಯಲಿ ತಂದಿಹನು,
ಎಂದು ಕರುಣೆಯ ತೋರಿ ಇದನು ಒಪ್ಪುವೆ ನೀನು.

ಹೊಸದೆಂಬ ಮಾತಿಗೆ

ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾಲಿನಲಿ ಬರೆದ ಪದ್ಯ ನೋಡಿ
ಇದು ಕನ್ನಡದ ಕವಿತೆಯಲ್ಲೆಂಬರಿರಬಹುದು.
ಆದೊಡೀದಿನ ನಾನು ನಿನ್ನ ಡಿಗೆ ತರುತಿಹುದು
ಸಾಲುಗಳ ಕಟ್ಟುಗಳನಲ್ಲ. ಕವನದ ಜಾಡು
ಸಾಲ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಿಹುದೆ? ಈ ಜನತೆ ಈ ನಾಡು
ನನ್ನೆದೆಯೊಳಿಟ್ಟು ಬೆಳೆಸಿದ ಹಲವು ಭಾವವನು
ಚಿತ್ರಿಸುತ, ನನ್ನುಸಿರಿನಾಂತರ್ಯ ಜೀವವನು
ಬಸಿಯುತಿದೆ ನುಡಿಗಳಲಿ, ನಾನು ಹಾಡುವ ಹಾಡು.
ನೀ ಬಲ್ಲೆಯೌ ನನ್ನ ಬಾಳ್ವೆ ನಿನ್ನದು ಎಂದು.
ಕನಸು ಎಚ್ಚರಗಳಲಿ ಎನ್ನ ಮನದಲಿ ನಿನ್ನ
ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನು ಕೊಟ್ಟು ಇದ ನುಡಿವ ಕಾರ್ಯಕೆ
ನೀನೆ ದೂಡಿದೆ ಎನ್ನ, ಆಕಾರ ತೋರಿಕೆ
ಹೊಸತಾದೊಡೇನು? ಇದರಲಿ ಯಾವುದಿದೆ ಚಂದ
ಅದು ನೀನು ಎನ್ನೊಳೂದಿದ ಉಸಿರ ಬಾವನ್ನ.

ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳು

ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯ ಕಲಿತು ಕನ್ನಡದಿ ಕೃತಿಗೈವ
ಸಾಹಸಿಯ ನೋಡೆಂದು ನಕ್ಕುರೆನ್ನನು ಹಲರು.
ಅವರ ಮಾತೇನು ತಾಯಿ, ಕನ್ನಡದ ದೇವಿ,
ನಾನೆ ಅರಿಯದೆ ಹೋದೆನೆನ್ನಂಥ ನಿರ್ಬಲರು
ನಿನ್ನಡಿಗಳಲ ಸೇವೆ ಸಲಿಸಬಹುದೆಂಬುದನು.
ನೀನಾದರೋ, ಮಾತೆ, ನನ್ನನೂ ನನ್ನಂಥ
ಹಸುಳೆಗಳನೂ ಬನ್ನಿರೆಂದೆ. ಏನಿದು ಹದನು
ಎಂದು ನಾವೈತಂದು ಕವಿತೆ ಏನು ಎಂತು
ಎಂದು ಬಹು ಯೋಚಿಸದೆ ನೀನಾಡಿಸಿದ ರೀತಿ
ಆಡಿದೆವು ಹಾಡಿದೆವು. ಅಚ್ಚರಿಯನೇನೆಂಬೆ!
ನಡೆ ಬಾರದವರ ಕುಣಿತವ ನೋಡಿ ನೀನಲಿದೆ;
ನುಡಿಬಾರದಂಥ ಹಸುಳೆಗಳ ತೊದಲಿನ ಮಾತ
ಮೆಚ್ಚಿದೆ. ಅರಿವೆನೇ ಇದೆ ಸಾಜವಲೆ. ಅಂಬೆ,
ಕಂದಗಳ ಜಲ್ಪದಲೆ ಸಂತೋಷವನು ತಳೆದೆ.

ಅಪಹಾಸ್ಯಕಾರನನ್ನು ಕುರಿತು

ಆಹ ಕವಿತೆಯೆ ಆಹ ಕವಿಯೆ ಎನ್ನುತ ಕೇಕೆ
ಹಾಕಿ ನಕ್ಕೂ ನಕ್ಕು ನಿನ್ನ ನಗೆ ಕಣ್ಣೀರ
ಹಾಸ್ಯಕೂಪದಲಿ ನೀನೇ ನಲಿವ ರಸವೀರ,
ನಿನಗೇನು ಕನ್ನಡದಿ ಕವಿತೆ ಎಂಬುದು ಬೇಕೆ?
ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ನಾವು ನಗುತ ನಿಂದೊಡೆ ಸಾಕೆ?
ಬಲ್ಲತನದುಬ್ಬಟೆಯ ನಿನ್ನ ಈ ನಗುಸಾರ
ಕುಡಿವರಿಯಲೆಳಸುತಿಹ ಕಾವ್ಯವಲ್ಲಿಯ ಬೇರ
ಕೊಯ್ಯುತಿರುವುದ ನೀನು ಕಾಣದಿಹೆ. ನಾನೇಕೆ
ನಿನಗೆ ಹೇಳಲಿ? ಇಂದಿನೀ ನಿನ್ನ ಹುಚ್ಚರಿಯೆ,
'ಕವಿತೆ ಬೆಳೆಯುವುದು ಈ ತೆರನ ನಗೆಯಿಂದಲ್ಲ
ನಾ ಕವಿಗೆ ಸೋದರನೆ ದಾಯಾದ ಮತ್ಸರಿಯೆ
ನಾ ನಡೆಯುತಿಹ ರೀತಿ ಅವಿವೇಚನೆಯ ಎಲ್ಲೆ
ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕವಿತೆ ಕಾಣದಿಹುದಚ್ಚರಿಯೆ'
ಎಂದು ನೀನೇ ತಿಳಿವೆ, ಹೋಗು, ಮೂಢರಮಲ್ಲ.

ಅವನೊಡನೆ ಸಮಾಧಾನ

ಕಠಿನವಾಯಿತು ಮಾತು; ಎನ್ನ ಮನ್ನಿಸು ಅಣ್ಣ.

ನಾಡುನುಡಿಗಳಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕಾದವನು,

ಬಲ್ಲ ಹಿರಿಯನು ನೀನು, ದುಡಿವವರ ಮೋದವನು

ಭಂಗಮಾಡುತ ನಿಂತು ಆಡಬಾರದ ಸಣ್ಣ

ಪಣ್ಣ ಮಾತುಗಳನಾಡುವುದ ನೋಡುತ ನನ್ನ

ಆಂತರ್ಯ ಕಡಗಿ ನುಡಿ ಕ್ರೂರವಾಯಿತು ನೋಡ.

ಇಂತು ಹೇಳಿದೆನೆಂದು ನೀನು ಕೋಪಿಸಬೇಡ.

ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನು ಪಡೆದ ನಾಡ ಬದುಕನು ಚೆನ್ನ

ಮಾಡುವರೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ನಡೆಸುವ ಕೆಲಸ

ನೂರಿಹುದು. ಬಾ, ಜೊತೆಗೆ ನಿಲ್ಲು; ನಮ್ಮಿಂದಾದ

ಇನಿತನಿತು ಸೇವೆಯನು ಬಿಡದೆ ಮಾಡುವ ನಾವು.

ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು ಇಂತು ತಮ್ಮ ಗೆಯ್ತುವ ಸಲಿಸೆ,

ಬಾಳ್ವೆಯ ವಸಂತೋತ್ಸವದೊಳಂದು ಹಿಂದಾದ

ನಮ್ಮ ತಾಯ್ನಾಡು ಮುಂದಾಗುವುದ ನೋಡೇವು.

ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳ ಪೀಠ

ಆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನೂ ಕಾಳಿದಾಸನೂ

ಕಡಿಮೆಯಾದರೆ, ನಿಮಗೆ ಬೇಡವೇ, ಎಂದೆನ್ನ

ಹಳಿದು ಕೇಳುತಲಿರುವೆ. ಕೇಳಬಹುದೇ ಅಣ್ಣ?

ನಾನೆಂದು ಬೇಡಿದೆನು ಅವರ ಉಚ್ಚಾಸನ?

ಅದ ಬಿಡು: ನೀನು ಹೊಗಳುವ ಕಾಳಿದಾಸನೂ

ಆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನೂ ನೋಡು ನಮ್ಮವರು.

ಅವರು ಬರೆಯುತಲಿರ್ದ ಕಾಲದಲಿ ನಿಮ್ಮವರು,

ನೀನಿಂದು ಆಗಿಹೋಯಿತು ಸರ್ವನಾಶನ

ಎಂದು ಕೂಗುವ ತೆರದೆ, ಅವರ ಕೃತಿಯನು ಹಳಿದು

ಕೂಗಿದರು ಕಾಣೆಯಾ? ನಿಂದಕರ ಹೆಸರೇನು

ಸಂಶೋಧ ಮಾಡಿ ನೀನದನು ನಿಲ್ಲಿಸು ಹೋಗು.

ಕಾಳಿದಾಸ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸರಾದ್ಯಸ್ಥಾನ

ನಮ್ಮಿಂದ ಕೆಡದು. ನಮ್ಮಲಿ ಕಾವ್ಯಲತೆ ತಳೆದ

ಸುಮವನವರಡಿಯೊಳಿಡುತಿಹೆವಾವು ತಲೆಬಾಗಿ.

ಕವನದ ಗುಟ್ಟು

ಪ್ರಾಸ ಗಣ ಯತಿಗಳನು ಎದೆಗೆಡದೆ ಪೇರಿಸಲು
ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಮಾತ ಸರಿಯಾಗಿ ಸೇರಿಸಲು
ಕವಿತೆಯಾಗುವುದೆಂದು ನಿಜದಿ ನೆನೆದಿರ ಏನು?
ಕಾಗದದ ಹೂವಿನಲಿ ದೊರೆಯಬಹುದೇ ಜೇನು?
ಆಕಾರವಿರೆ ಉಸಿರು ಬೇಡೆಂದೆ ನಂಬಿದಿರೊ ?
ಬಲ್ಲವರೆ, ಕಬ್ಬಾಗಬಹುದೆಂತು ಚೆಂಬಿದಿರು ?
ನರಿಗೆ ಬಣ್ಣವ ಹಚ್ಚೆ ಹುಲಿಯೆಂಬ ನುಣ್ಣದುರು
ಎಷ್ಟು ದಿನ ಸೊಗಸುವುದು? ಸಾಕು ಬಿಡಿ ಅಣ್ಣದಿರು.
ಒಳಗು ಹೊರಗಿನ ಬಾಳಿನಾಳವನು ನೆರೆ ನೋಡಿ,
ನೋವು ನಗೆಯೊಳಗೀಸಿ, ಚೆಲುವು ವಕ್ರತೆ ಮೀರಿ,
ಅಂತರದ ಬೆಂತರನ ಮೊಗಗಂಡು ಧೃತಿಗೆಟ್ಟು,
ಮರೆಯ ದೈವವ ತಿಳಿದು ಪದತಳದಿ ಕೆಡೆದಾಡಿ,
ಅನುಭವವ ನುಡಿಯಿರಿ. ಪ್ರಾಸ ಗಣ ಯತಿ ಸೇರಿ
ಕಾವ್ಯವಾಗುವುದು ನುಡಿ. ಇದು ಕವನದೊಳಗುಟ್ಟು.

ಕವಿ ಶಾಲಿವಾಹನ

ಕಾವ್ಯವಾಗುವುದು ಬೊಮ್ಮನು ನಿಮ್ಮ ಕವಿಯಾಗು

ಹೋಗೆಂದು ಕಳುಹಿರಲು; ಅಲ್ಲದಿರೆ ಆಗದು.

ಒರ್ವನಿಗೆ ಕಾವ್ಯಾಸ್ತ್ರ ಬಂದು ನಿಲ್ವುದು ಬಾಗಿ

ಏನಪ್ಪಣೆ ಎಂದು; ಒರ್ವನಿಗೆ ಬಾಗದು.

ಕವಿತೆಯಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯು ಕಾಂಬೊಂದು ಸೋಗಿದು.

ಶಾಲಿವಾಹನನಂದು ಮಣ್ಣಿನಲಿ ಮಾಡಿಟ್ಟ

ಗೊಂಬೆ ಪಡೆ ನಡೆಯೆನಲು ನಡೆದುವಲೆ ಹೇಗದು?

ಅಂತೆ ಕವಿಯಾದವನು ನಾಲ್ಕು ಮಾತನು ಕಟ್ಟಿ

ನುಡಿಯೆನಲು ನುಡಿವವವು, ಹಾಡೆನಲು ಹಾಡುವುವು,

ಜನದ ಮನವನು ಹೊಕ್ಕು ನಲಿಸೆನಲು ನಲಿಸುವುವು;

ನೋಯಿಸೆನೆ ನೋಯಿವುವು, ಹೇಳಿದುದ ಮಾಡುವುವು.

ನುಡಿ ಕವಿತೆಯಾಗುವುದು ಕಲಿಯೆ ಬಹ ಹೊರ ಯುಕುತಿ

ಅಲ್ಲವದು. ಕವಿ ತನ್ನ ಎದೆಗಿಳಿದ ಅನುಭವವ

ಮುತ್ತಾಗಿ ಮಾಳ್ಪ ಗುಣವುಳ್ಳೊಂದು ಬರಿ ಶುಕುತಿ.

ಆಸೆಯಿರುವವನು ಹಾಡಬೇಕು

ನನ್ನ ನುಡಿ ಕವಿತೆಯಾಗುವುದೊ ಆಗದೊ ಎಂದು
ತಿಳಿಯದಿಹ ನಾನು ಕೃತಿಗೆಯ್ದು ಬಹ ಫಲವೇನು?
ಯಾವ ಸುಕೃತಿಯ ಜಿಹ್ವೆಯಲಿ ಕಾವ್ಯ ಸುರಧೇನು
ನೆಲಸಿ ಅಮೃತವ ಸೂಸಲೊಪ್ಪಿಹುದೊ ಅವನಿಂದ
ತಾಯ್ನುಡಿಗೆ ಪೆರ್ಮೆ ಬರುವುದು, ಜನಕೆ ಆನಂದ
ದೊರೆಯುವುದು, ಇನ್ನು ಬರೆಯುವ ಕ್ಲೇಶ ನನಗೇಕೆ?
ಎಂದು ನುಡಿವೆಯ ಅಣ್ಣ? ಅತಿನೈಚ್ಯವಿದು ಸಾಕು.
ಇತ್ತಬಾ, ಕೇಳು, ತಿಳಿದವರ ನುಡಿ ಬೇರೊಂದ.
ಕಾವ್ಯ ನುಡಿಯುವ ಶಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟುಗುಣವೆಂತಂತೆ
ಆವೇಶವೂ ಅಹುದು. ಯಾವ ವೇಳೆಗೆ ಯಾರ
ಬಾ ನನ್ನ ಕಂದ ಬಾ ಬೆಳೆ ಎಂದು ಹರಸುತ
ತನ್ನ ವಾಣಿಗೆ ವೀಣೆಮಾಡುವಳೊ ಸರಸತಿ,
ಹೇಳಲಾಗದು. ಹಾಡಲಾಸೆಯಿರೆ ಮನಸಾರ
ಹಾಡು. ನೀನಾಗಬಹುದವಳ ವೀಣೆಯ ತಂತಿ.

ಅತಿಯಾಸೆಯ ಗಿಡ

ಅಡಿಮುಡಿಗಳಿಲ್ಲವೋ ಎನ್ನ ಆಸೆಯ ಗಿಡಕೆ!
ನಾಡು ನುಡಿಗಳ ಹೆಸರ ಮೇಲೆತ್ತಿ ನಭ ಮುಟ್ಟಿ
ಅವರ ಪೂಜೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಗುಡಿ ಗೋಪುರವ ಕಟ್ಟಿ
ಜಗವನಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸಿ ಸ್ಥಪತಿ ಎಂದೆಲೆ ಅಡಕೆ
ಕೊಳಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಕೆ. ನನ್ನ ಮೆಯ್ತುಡಿಕೆ
ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲುದೆ ನನ್ನ ಜೀವ ತನ್ನಿಷ್ಟವನು
ಸಾಧಿಸುವವರೆಗೆ? ಅದ ಸಾಧಿಸುವ ಕಷ್ಟವನು
ತಡೆಯಬಲ್ಲುದೆ ಚೇತನ? ಮನದ ಬುಡುಬುಡಿಕೆ
ಜಯವಾಗಲೆಂದು ನುಡಿಯುವುದು. ಇದು ಅದರ ಗುಣ.
ಸುಖವೀವ ಸುಳ್ಳು ತೋರಿಕೆಯೊಳದಳೇನಿದಿರೆ?
ಕನಸ ಕಲ್ಪದ್ರುಮದ ಹೊನ್ನ ಹೂ ಆರು ಮಣ.
ಹೊರಲಾರೆನೆಂದು ಉಬ್ಬಸಬೇಡ ಎಲೆ ಚದುರ.
ನಿದ್ದೆ ತಿಳಿ; ನೀನಲ್ಲ ಸೋದರರದ ತರುಣ ಗಣ,
ನೋಡು, ಬಯಕೆಯನೆಲ್ಲ ಮುಂದೆ ಸಲಿಸುವ ಹದಿರ.

ಆ ಆಸೆಯ ಸ್ವರೂಪ

ಎನ್ನಾಸೆ ಅತಿಯಾಯಿತೆಂದು ಬೇಸರಪಟ್ಟು
ನಾನೆನ್ನ ನಿಂತೊಮ್ಮೆ ಹಳಿದುಕೊಂಬೆನು. ನೋಡೆ
ಎನ್ನಾಸೆ ಎನ್ನದಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಈ ನಾಡ
ಆಸೆಯೇ ತುಂಬಿ ಹಿಗ್ಗಿಸಿದೆ ಎನ್ನೆದೆಕಟ್ಟ.
ತನದು ಶುಭವನು ತಾನು ಸಾಧಿಸಲು ಹೊರವಟ್ಟ
ನಾಡು, ಮಕ್ಕಳ ಮನದಿ ತನ್ನಾಸೆಯನು ಬಿತ್ತಿ,
ಕಂದಗಳೆ ಸೋತೆನೆಂದೆನಬೇಡಿ, ತಲೆಯೆತ್ತಿ
ನೆಲೆ ಕುರಿತು ಕಂಗೆಡದೆ ಪಂಥವನು ಅಳವಟ್ಟು
ನಡೆಯಿರಿ, ಎನುತಿಹುದು. ಒಂದು ಜೀವಳೆ ಹೆಚ್ಚು
ಎಂದಮಾತ್ರಶಕೆ ಆಸೆ ನಾಡಬಾಳ್ವೆಗೆ ಹಿರಿದೆ?
ಒಂದು ಮೆಯ್ ಮನ ಉಸಿರು ಸಲೆದುಡಿದು ತಾಸೋತು
ಭಾರವನು ಬಿಡುವೆನೆನೆ ಅದಕೆ ಕೈಯನು ಆತು
ಹಿಡಿಯುವುವು ನೂರುಸಿರು ಎದೆ ಮನಸು ಮುಂಬರಿದು.
ಯುಗಗಳಿಗೆ ಸರಿ ಹಿರಿದು ನಾಡ ಬದುಕಿನ ಅಚ್ಚು.

ಕವಿತೆಯ ಜೇನು

ಜೇನುಕುರುಬರ ಹೈದ ಹೇಳಿದನು ನಮಗೊಮ್ಮೆ

ಕಾಡಿನಲಿ ನಡೆವಂದು. 'ಅಕೊ ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿ;

ತುದಿಬೆಟ್ಟದಾಕಲ್ಲು ಆ ಒಂಟಿ ಕೋಡು;

ಅಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುವ ಜೇನುಗೂಡು, ಅಮ್ಮಮ್ಮ

ಅದರ ಗಾತರ ಅದರ ರುಚಿ ಹೇಳಲಮ್ಮೆ;

ಅದು ಏನೊ ವರುಷವೂ ಕಟ್ಟುವುವು ಅಲ್ಲೆ;

ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲ್ಲಲ್ಲ ಆದು ಮಾತ್ರ ಕಲ್ಲೆ;

ಉಳಿದ ಕಲ್ಗಳನೆಲ್ಲವಾಡನೇ ಬೊಮ್ಮ'–

ಕುರುಬ ಹೈದನ ಮಾತಿನಲಿ ತೋರಿತೊಳಹೊಳೆದು

ಅರ್ಥವೆನಗಿದು. ಒಳ್ಳೆ ಕವಿಯಾಗಬೇಕು

ಎಂದಾಶಿಸುವನು ಆ ಕೋಡಿನಂದದಿ ತಾನು

ನೆರಳುಳಿದು ಕಷ್ಟಸುಖಗಳ ರಾಶಿಯನು ತುಳಿದು

ನಿಲಲಿ ಬಾಳಿನಮೇಲೆ ಧೀರನೇಕಾಕಿ;

ಆಗವನಿಗೆರಗುವುದು ಎಂಥ ಕವಿತೆಯ ಜೇನು!

ಕನ್ನಡದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು

ನಿನ್ನ ಅಜ್ಞಾತವಾಸದ ಕಾಲ ಇಂದೀಗ
ಮುಗಿಯುತಿದೆ ಕರ್ಣಾಟಕಾವ್ಯ ಪಾರ್ಥ. ಅಂದು,
ರಾಜಪದವನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಧರ್ಮದ ಹಿಂದೆ
ಕಾನನವ ಸಾರ್ದು ಬಹುವತ್ಸರಗಳನು ನೀಗಿ,
ಇತ್ತೀಚೆ ವನವಾಸದವಧಿ ಮುಗಿದಿರಲಾಗಿ,
ರಮಣೀಯವಲ್ಲದಿಹ ರಮಣಿಯಾಕೃತಿಯಿಂದ
ನಿನ್ನ ಕಿರಿಯರ ಸೇರಿ ಅವರೂಳಿಗದಿ ನಿಂದು
ದಿನವನಿದುವರೆಗೆ ನೂಕಿದೆ ಬೃಹನ್ನಳೆಯಾಗಿ.
ಸಾಕಿನ್ನು ಈ ಅವಸ್ಥೆ. ಜನತೆಯನು ನೋಡು;
ನೂರು ಕೇಡಿಗೆ ಬಂದಿಯಾಗಿಹುದು. ಅದ ಪೊರೆಯೆ
ತವಕಿಸುವರುತ್ತರಕುಮಾರರಾಗಿಹರಯಿಸೆ.
ಬಾ ನಿನ್ನ ಅರೆವೆಣ್ಣವೇಷವನು ಬೀಸಾಡು;
ತೊಡು ಪೂರ್ವದಾಯುಧವ; ಕೆಟ್ಟ, ಬಾಳನು ಅರೆಯು;
ಧರ್ಮವನು ರಾಜನೆಂದೆನಿಸು; ಲೋಕವ ಜಯಿಸು.

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೆನೆದು

ಹರಿದು ತುಂಡಾಗಿಹುದು ಇಂದು ಕನ್ನಡ ನಾಡು;
ಅಣ್ಣತಮ್ಮದಿರು ತಾವಣ್ಣ ತಮ್ಮದಿರೆಂದು
ತಿಳಿಯಲಾರರು ನಡೆಯಲಾರರು; ಬಾ ಬಂಧು
ಎಂದು ಕರೆಯಲು, ಸ್ವಾಮಿ ನನ್ನೂರು ಧಾರ್ವಾಡ
ನನ್ನೂರು ಮೈಸೂರು ನನ್ನೂರು ಎರಕಾಡು
ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಕರೆಯಿರಿ ನನ್ನ ಎನ್ನುವರು.
ಕನ್ನಡದ ನಾಡಜನವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನವರು,
ಬಡಗ ತೆಂಕಣ ಮೂಡ ಕೊಡಗ ತೌಳವ ತೋಡ
ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡಿಗರೆನ್ನವರು ಎನ್ನುಸಿರು,
ನಾವೆಲ್ಲ ಒಂದು ಮನೆಯವರಣ್ಣತಮ್ಮದಿರು,
ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನು ಪಡೆದುದೊಂದೆ ನಾಡಿನ ಬಸಿರು,
ಎಂದು ನಾವರಿದೆವೇ ನಮಗೆ ಇನ್ನಾರೆದುರು?
ಹಾ ನನ್ನ ಸೋದರರೆ ಬನ್ನಿ ಒಂದಾಗಿ;
ಜಯವಧುವ ನಿಮ್ಮ ತೋಳಿನೊಳಿಟ್ಟು ತೂಗಿ.

ಗುಂಪುಗಳ ಹಮ್ಮನ್ನು ನೆನೆದು

ಇನಿಸು ಹಿರಿದನು ಮಾಡಿ ಮನವ ಅಣ್ಣಾತಮ್ಮ.

ವೈಷ್ಣವ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಸ್ಮಾರ್ತ ಕೈವರ್ತ

ಸೋಮಯಾಜಿಗಳಾವು, ನಾವು ಆರಾವರ್ತಿ

ಮೇಲಿಂದ ಬಂದವರು, ಬಲಿಜ ಒಕ್ಕಲು ಕಮ್ಮಿ

ಎಂದು ಅಗಲಿರಬೇಡಿರಿ. ಗುಂಪುಗಳ ಹಮ್ಮು

ಮೆಳೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ನಾಡಲಿ ಪೂರ್ವದಲಿ ಜನತೆ

ಒಂದೆಂಬ ಭಾವನೆಯ ಹೂಬಳ್ಳಿ ಅನಿತಿನಿತು

ತಲೆಯೆತ್ತದಂತೆ ಮಾಡಿದುವು. ಈಗಳು ನಮ್ಮ

ನಾಡು ನುಡಿ ಜನತೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಉಳಿಯಬೇಕೆಂದು

ನಮಗಾಸೆಯಿರೆ, ನಾವು ಈ ಭೇದ ಭಾವಗಳ

ಹೊದರ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬೈಲಕಡೆ ಬರಬೇಕು.

ನಾ ಬೇರೆ ತಾ ಬೇರೆ ಎಂದ ನುಡಿ ಸಾಕೆಂದು

ನಾಡ ಹೆಸರನೆ ಹೇಳಬೇಕೆಲ್ಲ ಜೀವಗಳು.

ದೇಶವನು ಬದುಕಿಸುವುದೀ ಅಮೃತರಸಸೇಕ.

ಯಾವುದೋ ಹರಿಕಥೆಯನ್ನು ನೆನೆದು

ಹರಿಕಥೆಗೆ ಒಂದ ಗತಿ ನರಕಥೆಗೆ ಬರಬೇಡ.

ಇಂದು ಹರಿಯನು ಕೀರ್ತಿಸುವಳೊಬ್ಬ ಬೆಲೆವೆಣ್ಣು,

ಚೆಲುವೆ ಕತೆ ಹೇಳುವೊಡೆ ಭಾಗವತನೇಕಿನ್ನು?

ಹೊನ್ನ ಸರಿಗೆಯ ಸೀರೆ, ವಜ್ರದೋಲೆಯ ಜೋಡಿ,

ಕೈಗೆ ಸಭೆಗಳು ಕೊಟ್ಟಿ ಕಲ್ಲು ಕೆತ್ತಿದ ತೋಡ,–

ನೋಡುವರು ಸೋದರರು ಹರಿಕಥಾ ಮೂರುತಿಯ;

ಸರ್ವಭಾಷಾ ಪ್ರವೀಣಾಭಿನವ ಭಾರತಿಯ;

ನೋಡ ನೋಡುತ ಇವರ ಮನಗಳೆಂತಹ ಗಾಢ

ಭಾವದಲಿ ಸಿಲುಕುವುವೊ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೆ ಬಲ್ಲ.

ಅಣ್ಣದಿರೆ ಹರಿಯ ಕತೆಯೇನು ಹಾಡಿನ ಕಾಡೆ?

ಸೂಳೆ ಕುಣಿತವೆ? ಚೆಲುವೆಯನು ಒಳ್ಳೆಯವರೆಲ್ಲ

ನೋಡಬಹುದೆಂಬ ಕೂಟವೆ? ಬೀದಿ ನಾಯೊಂದ

ಕಪಿಗೆ ವಾಹನಮಳ್ಪ ಹಸುಳೆಗಳ ನಗೆ ಪಾಡೆ?

ಹರಿಯ ಹೆಸರನು ಇಂತು ಕೆಡಿಸಬೇಡಿರಿ ತಂದೆ.

ಆ ಕಥೆ ಮಾಡಿದ ಸೋದರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು

ಸೋದರರ ಕುರಿತು ಏನನೊ ಹೇಳುವವಸರದಿ
ನಿನ್ನ ಲಘುವಾಗಿ ನುಡಿದೆನು ತಾಯೆ ಮನ್ನಿಸು.
ಜನ ಕೇಳುವುದನು ನೀಮಾಡುತಿಹೆ. ನಿನ್ನಸು
ಎಷ್ಟು ಸಂಕೋಚಪಡುವುದೊ ಒಡಲ ಸವಿಯರಿತ
ಜನತೆಯಿಂದ್ರನ ಸಾವಿರದ ಕಣ್ಣು ಎವೆ ತೆರೆದು
ನಿನ್ನ ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಎಸೆವಂದು. ಇಲ್ಲವೆ ಇಂತು
ಹಲವು ಸಲ ಹಿರಯ ಸಭೆಗಳ ಎದುರಿನಲಿ ನಿಂತು
ಇದನು ನೀ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಇಹೆಯೊ ಹೇವವ ಮರೆತು.
ನಿನಗೆ ಕುಂದಿಲ್ಲವಿದರಿಂದ. ಯಾವುದು ಧರ್ಮ
ಎಂದು ಕಲಿಸಿಹರೊ ಅದ ನೀನು ಗೆಯ್ವುದು ಸಾಜ.
ಹರಿಯ ಕಥೆಯನು ನುಡಿವುದದರೊಳೆಷ್ಟೋ ಮೇಲು.
ಎನಿತು ಇರುವುದೊ ಎಂತು ಸವೆಸಬೇಕೋ ಕರ್ಮ,
ಅದ ನೀನು ಸವೆಸುತಿಹೆ. ಆದರೀ ದುಷ್ಕಾಲ
ತೀರಿ ಧರ್ಮವ ಹಿಡಿವುದೆಂದು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ?

ಆಕಾಶಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನೆನೆದು

ನೂರು ಯೋಜನ ಯಾತ್ರೆ ಬಂದು ಮಲೆಗಳನೇರಿ,

ಆಕಾಶಗಂಗೆಯಲಿ ಮಿಂದು ನಿರ್ಮಲನಾಗಿ,

ಆಚಮನಮಾಡಿ, ಸತಿಯನು ಹೊಡೆದನೀಯೋಗಿ

ಯೋಧಪುರದೆನ್ನ ಸೋದರ. ತಂಗಿ ಆ ನಾರಿ

ಇವನ ಕಾಲಿನ ಒಳಿಯ ಗಂಗೆಯಲಿ ಕಣ್ಣೀರ

ಬೆರಸಿ ಅದನೇ ತನ್ನ ತಲೆಯೆಡೆಗೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸುತ

ಸ್ನಾನವನು ಮುಗಿಸಿದಳು. ಇವನ ಈ ರಾಕ್ಷಸತೆ

ಏಕೊ ನಾನರಿಯೆ; ತಡೆವೆನೆ ಇಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರ.

ಹೊಡೆವುದಕೆ ಹೆಂಡಿರನು ಬಹು ದೂರ ಕರೆತಂದೆ,

ಎಲೆ ಅಣ್ಣ, ನಿನ್ನ ಗಂಡಸುತನದ ಹೆಕ್ಕಳ

ನನ್ನ ನಾಚಿಸಿತಯ್ಯ. ಪ್ರೇಮಭರದಲಿ ತನ್ನ

ಸತಿಯನೆದೆಯೊಳಗಿಟ್ಟ ದೇವ, ತನ್ನೊಕ್ಕಲು

ನೀನಿಂತು ನಿನ್ನ ಪಾಳಿಗೆ ಬಂದ ಈ ಹೆಣ್ಣ

ದನದಂತೆ ಬಡಿಯೆ, ಮೆಚ್ಚುವನೆ ಅಬಲರ ಬಂಧು?

ಅದೇ ವಿಷಯವಾಗಿ

ದೈವವನು ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಭಾವಿಸಲು ಭಯಪಡದ
ಈ ಸನಾತನ ಧರ್ಮ, ಯಾವಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು
ಪೂಜಿತರೊ ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೇ ನಲಿಯುವರು
ಎಂದ ಮಾನವ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ, ನಿನ್ನನು ಹಡೆದ
ತಾಯೆ ದೇವರು ಎಂದ ವೇದ, ಕೈಯನು ಹಿಡಿದ
ಹೆಣ್ಣು ಗೃಹಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಂದಿಹ ಸಂಪ್ರದಾಯ: ಈ
ಯಾವುವೂ ಕೋಪ ಬಂದಂದೆಮ್ಮ ಕಾಯವೇ
ಎಂದು ನೋಯುತಲಿಹಳು ನಮ್ಮ ಜನದಲಿ ಮಡದಿ.
ಎಲ್ಲೆಡೆಯು ಇಂತೆ ಇದೆ. ಕೋಡಗದ ಜಾತಿಯಲಿ
ಬಲಿತು ಕೊಬ್ಬಿದ ಗಂಡು ಏತರಿಂದಲೊ ಏನೊ
ಚೀರಿಡುತ ಹಲ್ಲಕಡಿಯುತ ಒಮ್ಮೆ ಖಾತಿಯಲಿ
ಹೆಣ್ಣು ಕಪಿಯೊಂದನಟ್ಟಿದುದ ನೋಡಿದೆ ನಾನು.
ಕೋಪದಲಿ ಮನುಜ ಹೆಂಡಿರ ಜರೆವ ಹೊತ್ತಿನಲಿ
ಆ ಚಿತ್ರ ಸುಳಿವುದೆನ್ನಯ ಮನದ ಭಿತ್ತಿಯಲಿ.

ಮತವಳರ ಮೋಸ

ಹಾಳು ಕರು ಇದ್ದಷ್ಟು ದಿವಸ ಹಾಲಿಗೆ ಕೇಡು
ಎಂದು ಕರುವನು ಹಾಲು ಬಿಡದೆ ಸೊರಗಿಸಿ ಕೊಂದು,
ಮೂಳೆ ಕರುಳನು ತೆಗೆಸಿ ಚರ್ಮವನು ಹದಮಾಡಿ,
ಒಳಗೆ ಹುಲ್ಲನು ತುಂಬಿ, ನಿನ್ನ ಕರು ನೋಡೆಂದು
ತಾಯಿ ಹಸುವಿನ ಮುಂದೆ ನಿಲಿಸಿ, ಸೊರೆಬಿಡೆ ಹಾಲ
ಕರೆದು ಎಲ್ಲವ ಮಾರಿ ಬೆಳೆವ ಗೋವಳರೊಳರು.
ಬಲ್ಲವರು ಬಯ್ಯುತಿಹ ಈ ನಮ್ಮ ಕಲಿಗಾಲ
ಇಂತೆ ಮಾಡಿದೆ ಧರ್ಮದುಪದೇಶಿ ಮತವಳರ.
ನಿರ್ಜೀವವಾದ ಧರ್ಮವ ಜನದ ಮುಂದೆತ್ತಿ,
ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮವ ನೋಡಿ ಎಷ್ಟು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ
ರಕ್ಷಿಸುತಲಿಹೆವು, ನಡೆವುದಕೆ ಬಿಡದಿಹೆವಣ್ಣ,
ಇದನು ಪೋಷಿಸಬೇಕು ಧನವ ತ್ವರೆಯಿಂದಿತ್ತು
ಪುಣ್ಯವನು ಮೂಟೆ ಕಟ್ಟಿರಿ, ಎಂಬರೀ ಮಂದಿ.
ಮಂಕು ಜನ ಅಹುದೆಂದು ಸುರಿಯುತಿರುವುದು ಹೊನ್ನ.

ಸತ್ಯಕಾಮಜಾಬಾಲಿಯ ಕತೆಯನ್ನು ನೆನೆದು

ಸತ್ಯವನು ನುಡಿವುದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ, ಬಾ ತಮ್ಮ
ಕಲಿಸುವೆನು ವೇದವನು, ಎಂದನಂದುಪದೇಶಿ
ಗೌತಮ ಮಹರ್ಷಿ. ಇಂತೆಂದ ಅರ್ಥಕೆ ಹೇಸಿ
ಬೇರೆ ಭಾವವನು ಹೊರಡಿಸಿದರದರಿಂದೆಮ್ಮ
ಗೂಢಾರ್ಥ ವಿವರಣ ಧುರೀಣ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಗಳು:
ಬ್ರಾಹ್ಮವಂಶಜನಾದ ಕಾರಣವೆ ನಿಜ ನುಡಿದೆ,
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಬಾ, ನಿನಗೆ ಕಲಿಸುವೆನು, ಶ್ರುತಿ ಕೆಡದು,
ಎಂದು ಹೇಳಿದನಂತೆ ಋಷಿ. ನಮ್ಮ ಭ್ರಾತೃಗಳು
ಭಾಗೀರಥಿಯ ದಡದಿ ಹಿಂದಾಗಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿ
ನಮ್ಮ ತಾತದಿರು ಶೌಚಕೆ ನೀರು ಇರಲೆಂದು
ಈ ಕಾಲ್ವೆ ಹೊಡೆದರೆಂಬರು. ಜನರು ನಕ್ಕಾರು
ಎಂಬ ಭಯವಿಲ್ಲೆಮಗೆ. ಈ ಲೋಕ ಧಿಕ್ಕಾರ
ನಮ್ಮಕಡೆ ಬೀಸದಿಹ ಚೌರಿ ಕಸ ಬರಲೆಂದು
ಆಣೆಮಾಡುತಿದೆ ಎದೆತಟ್ಟಿ ವೇದವಮುಟ್ಟಿ,

ಎಂದು ತಿಳಿವುದೊ ಮನುಜಕುಲ!

ಎಂದು ತಿಳಿವುದೊ ಮನುಜಕುಲ ತಾನು ಒಂದೆಂದು!
ಬಿಳಿಯವನು ಕರಿಯವನ ತುಳಿಯುವುದು, ಯೇಹೂದ್ಯ
ತನಗೆ ದೇವರಿಗೆ ಏನೋ ಹೆಚ್ಚಿಕೆಯ ಬಾಧ್ಯ
ಇದೆ ಎನುತ ಬೀಗುವುದು, ಬ್ರಹ್ಮಮುಖದಿಂದಂದು
ಹೊರಟುಬಂದೆವು ನಾವು ನಮಗಾರು ಸರಿಯೆಂದು
ಮತ್ತೊಬ್ಬನುಬ್ಬಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲರನು ಹಳಿಯುವುದು,
ನಾವಿಂತು ಒಂದೊಂದು ಡಂಭದಲಿ ಕೊಳೆಯುವುದ
ಎಂದು ಬಿಡುವೆವೊ ಜಗನ್ನಾಯಕನ ಕೃಪೆ ಸಂದು.
ಬಿಸಿಲಿನಲಿ ಮಲಗಿರುವ ತಾಯಮೊಲೆಯಡೆ ಸೇರಿ,
ಎರಡು ಕಣ್ತೆರೆದ, ಒಂದನು ತೆರೆದ, ಒಂದನೂ
ತೆರೆಯದಿಹ ನಾಯಿಮರಿ, ಹುಟ್ಟಿದೆರಡನೆಯ ದಿನ,
ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಕಚ್ಚಾಡಿ, ಹೋಗೂ ಭಿಕಾರಿ,
ಹೋಗೊ ಬೆರಕೆ, ತೊಲಗು ನಾಯಲ್ಲ ಹಂದಿ ನೀ,
ಎಂದು ಕಾದುವ ತೆರದೆ ಕಾದುತಿದೆ ಜಗದ ಜನ.

ಗೋತ್ರಗಳ ಹೆಮ್ಮೆ

ಕುಶಿಕ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ವಾಸಿಷ್ಠ ಮಂಡೂಕ
ಕುತ್ಸ ಭಾರದ್ವಾಜ ಭಾರ್ಗವ ಶ್ರೀವತ್ಸ
ವಾಮದೇವಾಪ್ಲವಾನ ಚ್ಯವನ ಪುರುಕುತ್ಸ–
ಪ್ರವರದಲಿ ನಾವಿಂತು ಮಾಡಿಕೊಂಬಭಿಷೇಕ
ಇನ್ನಾರಿಗುಂಟು? ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಅವಿವೇಕ
ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಬಾಳನು ವ್ಯರ್ಥವೆನಿಸುತಿದೆ;
ಹೆಸರ ಕೂಗುತ ಅವರ ತಿಳಿವ ಕಡೆಗಣಿಸುತಿದೆ;
ನಮಗಿಂದು ಹೊನ್ನಿಗಿಂತಲು ಮೇಣವೇ ತೂಕ.
ಇಂತು ಅಜ್ಞಾನದಲಿ ನಮ್ಮವರು ದಿನ ಕಳೆಯೆ
ಕಳೆದುಕೊಂಬುದೆ ಸತ್ಯ ನಾಳೆಯೋ ನಾಳಿದ್ದೊ
ಹಿರಿಯರಂದಾರ್ಜಿಸಿದ ವಿಜ್ಞಾನದುಂಬಳಿಯ.
ಜಸದ ಹೊಲಗಳನುಳುವ ಹಳೆಯ ಒಕ್ಕಲು ಕಾಲ
ನಾಲ್ಕು ತಲೆಯಿಂದ ಕಾಣದ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆದ್ದು
ಕೊಡಲಾರೆನೆನ್ನುವನು ನಮಗೆ ಬೆಳೆಯಲಿ ಪಾಲ.

ದೀಪಗಳ ಜಗಳ

ವೇದಗಳಪೌರುಷೇಯಗಳು, ಯಜ್ಞವ ಮಾಡು
ಎಂದು ಅವು ವಿಧಿಸುತಿವೆ, ಅದರಿಂದ ಜೀವವನು
ನಾ ಕೊಲ್ಲುವೆನು, ಅಂತು ಜಗದಾದಿದೈವವನು
ಮೆಚ್ಚಿಪೆನು, ಎನ್ನುವರು. ವೇದ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಬೇಡಿ.
ಅದನು ನಂಬಿದ ಜನಕೆ ಅರಿವಿಗರಿವೇ ಸೋಡಿ.
ನಮ್ಮೊಳಗು ನೀಮಾಡುತಿಹ ಕಾರ್ಯ ಪಶುಘಾತ
ಎಂದು ನುಡಿಯುತಲಿರಲು, ನಂಬಿರುವ ಹಳೆಮಾತು
ಕೊಲುವುದೇ ಸರಿಯೆನ್ನುತಿದೆ ಅದಕೆ ಇಜ್ಜೋಡಿ.
ಪೂರ್ವದಲಿ ಹಿರಿಯ ಹೃದಯದಿ ಹೊಳೆದ ಆ ಬೆಳಕು
ಅಂದೆ ಮರೆಯಿತೆ? ಮರಳಿ ಬೆಳಗದೇ ಮನುಜನಲಿ?
ಪಶುವ ಸದೆವಂದು ಕೈನಡುಗದೇ ಮನವಳುಕಿ?
ಜಿಹ್ವೆ ಸುಲಭದೊಳೊಪ್ಪುವುದೆ ಹವ್ಯವನು ತಿನಲು?
ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಹರಿಯಿಟ್ಟ ದೀಪವನು ನಂದಿಸಿ
ನಡೆಯುತಿರುವೆವು ನಡೆಯ ಹಳೆನುಡಿಗೆ ಕೆಂದಿಸಿ.

ಒಂದು ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ

ಎಳೆತನದಿ ಭಯ ಕುತೂಹಲ ಬೆರೆತ ಮನದಿಂದ

ಊರಮಾರಿಗಳ ಮುಖವನು ನೋಡಿ ನಡುಗಿದುದು

ನೆನವಿಹುದು ನನಗೆ. ಕರುಣೆಯ ನೆರಳಿಗೆಡೆಗುಡದ

ಕಾಠಿಣ್ಯದಂದ, ಕಲ್ಲಾದ ಮಾರಣದಂದ,

ಆ ಮುಖವನೆಂದೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿರ್ದ ನೆನವಿಂದ

ಶಿಲ್ಪಿ ರಚಿಸಿದನಂತು ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ನನಗೆ

ಆಮೇಲೆ ಬಂದಿಹುದು. ಕಾಣದುದು ತನತನಗೆ

ಕೊಡೆಯ ಬರಬಹುದೆ ಶಿಲ್ಪಿಗೆ ಉಳಿಯ ಮೊನೆಯಿಂದ?

ದುಷ್ಟ ನಿಗ್ರಹದ ದೀಕ್ಷೆಯ ಕೊಂಡು ನಿಂದಿರುವ

ಮಂಡಲಾಧೀಶನೊರ್ವನ ಮುಖವ ಚಿತ್ರದಲಿ

ನೋಡಿ ತಿಳಿದೆನು ಇಂದು, ಶಿಲ್ಪಿ ಇಂತಹದೊಂದು

ಮುಖವನೆಲ್ಲಿಯೊ ಕಂಡು ಸರಿಯೆಂದು ಮನದಂದು

ಕಲ್ಲಿನಲಿ ಕಡೆದನೆಂಬುದ. ಏನು ಕ್ಷಾತ್ರಬಲ!

ಎಂಥ ಘಾತುಕತೆ! ಗದುಮುವೆನು ಎನ್ನುವ ಗರುವ!

ನಿತ್ಯಳಾದ ಅಹಲ್ಯೆ

ಅನ್ಯಾಯವನು ಮಾಡಿ ಅದರ ಫಲವುಣಬೇಕು;
ಆದರನ್ಯಾಯವೆಂದದು ಕಾಣಬಾರದು ;
ನ್ಯಾಯವನೆ ಮಾಡಿದಂತಿರುತ ಮನ ಕೋರಿದ
ಅರ್ಥ ಬಳಿಸಾರೆ ಅದರೆಡೆಗೆ ಧರ್ಮದದಾಕು
ಹಾಕಿ ತಾವದ ಸವಿದರೂ ತಪಸಿನತಿರೇಕ
ತಮ್ಮ ಬಾಳಲಿ ಕಾಣಬೇಕು. ಇದು ಕೆಲ ಜನದ
ಮನಸು ನಡೆಯುವ ರೀತಿ. ಇದು ಬಾಳ ಗಾಯನದ
ಪ್ರೌಢ ಪಾಠದಿ ಕೊನೆಗೆ ಬರುವುದೆಂದು ವರೇಕು.
ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಮನಸೋತು ಅವನು ಪತಿರೂಪದಲಿ
ಒಂದಮಾತ್ರಕೆ ತನ್ನ ತಪ್ಪು ಮರೆಯುವುದೆಂದು
ಅವನಿಗಾತ್ಮವನಿತ್ತ ಋಷಿಪತ್ನಿಮಾಡಿದುದು
ಧರ್ಮವೆನಿಸಿತೆ? ಆತ್ಮವಂಚನೆಯ ಕೋಡಗದ
ಕೈಸೇರಬೇಡ ಮನುಜ. ದೊರೆಯ ಶಾಪದಲಿ
ಕಲ್ಲಾಗುವುದು ಹೃದಯ ಆತ್ಮವೆಂಬುದು ನಂದಿ.

ವಾತಾಪಿ ಇಲ್ವಲರ ಕತೆ

ನಮ್ಮ ಕುಟಿಲವ ತಿಳಿವರಾರೆಂದು ವಾತಾಪಿ

ಇಲ್ವಲರು, ತವಸಿಗಳ ವೇಷದಲಿ ವರ್ತಿಸುತ,

ಉಪಚಾರಮಾಳ್ಪ ಛದ್ಮದೊಳಂದು ಎಷ್ಟು ಶತ

ಮಂಕು ಮಕ್ಕಳ ತಿಂದರೋ. ತಮ್ಮ ಆ ಪಾಪ

ಹಿರಿದಾಗಿ ಬೆಳೆದು ದಾಡಿಯ ಬೆಳಸಿ ಮುನಿರೂಪ

ತಳೆದು ತಮ್ಮನು ತಿನಲಗಸ್ತ್ಯನಾಗುವುದೆಂದು

ಅವರೆಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರಂತೆ ಕುಟಿಲದೊಳಿಂದು

ಜನರ ನುಂಗುವರನವರಾಪಾಪ ನಿಕ್ಷೇಪ

ಎದುರು ನೋಡುತಲಿಹುದು. ಈ ಹದನ ಬಲ್ಲರೇ

ಪಾಪಿಗಳು ಶಿಕ್ಷೆ ತಮ್ಮನು ಸಾರುವನ್ನೆವರ?

ಯಾವುದಾಗಲಿ ಮನಸು ಕೇಡನೆಣಿಸಿದ ಚಣವೆ

ಅದಕವಳಿಯಾಗಿ ಅದಸುಡುವ ಬೆಂಕಿಯ ಕಣವು

ಒಗೆವುದನು ಇವರು ಅರಿಯರು. ತಿಳಿದರಲ್ಲವೆ

ಯಾವನಾದರು ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಿಪುದು ಎನ್ನುವರು.

ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ

ಮೌನವೇ ಚಿನ್ನ, ಮಾತಾಡುವುದು ಬೆಳ್ಳಿ ದಿಟ,
ಎಂದು ತಿಳಿದವನು ಈ ಲೋಕವನು ನೋಡಿದನು;
ಮನ ಕದಡಿಬರೆ ಮೂರುಕೋಟಿ ಮಾತಾಡಿದನು.
ಬಾಯಮುಚ್ಚಿರಲೆಳಸಿದನು: ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಹಟ.
ಈ ಜಗದ ಕಷ್ಟನಿಷ್ಠೂರ ಈ ಸುಳ್ಳು ಸಟೆ
ಇದ್ದೆ ಇವೆ, ಇದರ ಮಾತಾಡಿ ಫಲವೇನೆಂದು
ಎನಿಸು ದಿನ ನೀನು ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದರೂ ಒಂದು
ದಿನ ನಿನ್ನ ಬಾಯನದು ಬಿಡಿಸದಿಹುದಿಲ್ಲಕಟ.
ಬೀದಿಯಲಿ ಪೋಪ ಮೂಕನನು ಬಾಲಕ ತಂಡ
ಚೇಷ್ಟೆಮಾಡುತ ಕೂಗಿ ನಕ್ಕು ಮೂಗನು ಕೆರೆದು
ರೇಗಿಸುತ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದಟ್ಟುವಂತೀ ಲೋಕ,
ನನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ನಾನು ಹೋಹೆನೆಂಬನ, ಮೂಕ,
ಸುಮ್ಮನಿಹೆಯಾ ಎಂದು ಹಿಂಸಿಪುದು. ವ್ರತ ತೊರೆದು
ನುಡಿಯಬೇಕಾಮನುಜ. ನುಡಿಯದಿದ್ದನೆ ಭಂಡ.

ಮಾತೃದೇವೋಭವ

ತಾಯಿನಾಯೊಂದು; ತುರಿ ತಿಂದ ಮೈ ಮುಖ ಬಾಲ;
ಹಸಿದೊಣಗಿ ಮೂಳೆ ಬರೆ ಬರೆ ಕಾಣುತಿಹುದಂತೆ;
ಎತ್ತಣಿಂದಲೊ ಓಡಿಬರಲು ಒಂದೆಡೆ ನಿಂತು
ಮಾವ ನೋಡಿದರಂತೆ. ಕೆಲವುದಿನ ಮೊಲೆಹಾಲ
ಕುಡಿವುದನು ಬಿಟ್ಟ ಮರಿ ಮೂರು ಬಂದವು; ಕಾಲ
ಸುತ್ತಿಕೊಂಡವು, ಏನತಂದೆಯಮ್ಮಾ ಎಂದು
ಕೇಳ್ವಂತೆ. ಹಸಿದಿರ್ದ ತಾಯ್ ತನ್ನ ಬಾಯಿಂದ
ಇಷ್ಟ ಹಿಟ್ಟನು ಹಾಕಿತಂತೆ ಹುಲ್ಲಿನಮೇಲೆ.
ಮರಿ ಅದನು ತಿಂದವು; ತಾಯಿ ನೋಡುತಲಿತ್ತು.
ಈ ಚರ್ಯೆಯನು ಕಂಡು ಮಾವ ಬೆಕ್ಕಸಗೊಂಡು
ಮನೆಗೆ ಬಂದರು, ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು ಸಂಗತಿಯ.
ತನ್ನ ಹಸಿವನು ತಡೆದು ಈ ನಾಯಿ ತಾ ಹೆತ್ತ
ಮರಿಯ ಹೊರೆದುದು ನನಗೆ ಮಾತೆಯ ದಿನಂಪ್ರತಿಯ
ಕೃತಿಯ ನೆನೆಸಿತು; ಹನಿದುದಾಲಿ ದೈವವ ಕಂಡು.

ತಂದೆಯ ಅಕ್ಕ ತೀರಿಹೋದ ಸಂಜೆ

'ಕಡೆಯಕಾಲಕೆ ನೋಡು ದೊಡ್ಡಮನೆಯಕ್ಕಚ್ಚ

ರೋಗದಲಿ ನರಳಿದಳು ಎಂದೂರ ಜನ ನಗರೆ'

ಎಂದು ಹೇಳಿದಿರತ್ತೆ. ಜನದ ಬಾಯಲಿ ಹಗುರ

ಆಗಬಾರದು ಎಂದೆ ಬಹುಬೇಗ ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ

ಮರೆದಿರಾ? ನಿಮ್ಮೊಡಲುಚಿತೆಗೆ ಬೆಂಕಿಯ ಹಚ್ಚಿ

ನಿಮ್ಮ ಮನದಾಸೆಯನು ನಾನಿಂದು ಸಲಿಸಿದೆನು.

ನಿಮ್ಮುಸಿರವನಾಮೊದಲೆ ಹರಿಯ ಸದಮಲ ಸದನ

ಕರೆದುಕೊಂಡಿತು. ಇಂತೆ ಇತ್ತು ನಿಮ್ಮಯ ನೆಚ್ಚು.

ಮುದುಕಿ ನಿಜ; ನಿಮಗೆ ನಾ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿರ್ದ

ಸೇವೆ ಬಹುಕಡಿಮೆ ನಿಜ; ಇನ್ನಷ್ಟು ದಿನವಿರಲು

ನಿಮಗೆ ಬೇಸರ, ನಿಮ್ಮ ನೋಳ್ಪ ಜನಕೂ ಕಷ್ಟ,

ನಿಜ. ನೆನೆಯುತಿಹೆನಿದನು. ಆದರೂ ಅಸ್ಪಷ್ಟ

ಯಾತನೆಯಿದಾವುದೋ ಆಂತರ್ಯದಿಂದೆದ್ದು

ಮರಳಿ ಪಿತನಳಿದಂತೆ ಸೆರೆಯೌಕುತಿದೆ ಕೊರಳ.

ಜೀವ ರೇಶಿಮೆಯ ಹುಳು

ತನ್ನ ಬಾಳಲಿ ತಾನು ಬೇಸತ್ತಳಲೆ ಮುದುಕಿ:

ತಾನಿದ್ದು ಆಗಬೇಕಾದುದಿನ್ನೇನಿಹುದು,

ಹರಿ ತನ್ನ ಜೀವವನು ಕೊಳುವುದಕೆ ಯಾವ ಹದ

ಬರಬೇಕೊ ಕಾಣೆ, ಎಂದಳು : ಹಳಸಿತೀ ಬದುಕು.

ಕಳಿತುದುಸಿರಿನ ಹಣ್ಣು; ಸಾವೆಂಬ ಗಿಳಿ ಕೆದಕಿ

ತನ್ನ ತಿನ್ನುವುದೆಂದು ಎಂದಿದಿರುನೋಡುತ್ತ

ಬಾಳ್‌ತೊಟ್ಟು ಬಿಡದೇಕೆ ಎಂದು ಹಠಮಾಡುತ್ತ

ದಿನವ ನೂಕಿದುದು. ಏನಾತುರವೊ ಸಾವುದಕೆ!

ನಾವರಿವೆವೆಂತದನು ? ಎಳೆಯರೇಶಿಮೆಯ ಹುಳು

ಉಗುಳಿನೆಳೆಯಲಿ ಗೂಡಮಾಡಿಕೊಳುತಿಹ ವೇಳೆ

ತಿಳಿಯಬಹುದೆಂತು ಕತ್ತಲಲಿ ಹಲದಿನವಿದ್ದು

ಗರಿ ಕಾಣುತಿಹ ಮುದಿಯ ಭಾವವನು? ಈ ನಿದ್ದೆ

ಸಾಕು ಎನುತಿಹುದು ಅದು. ಬಿಡುಗಡೆಯ ಸಮಯದೊಳು

ರುಚಿಸಲಾರದು ಅದಕೆ ಬಾಳಕನಸಿನ ಜಾಲ.

ಬಾಳ ಜಾರುಬಂಡೆಯಾಟ

ಕಾಲ ಪರ್ವತದೊಳನುವಾದ ತಾಣದಿ ಜೀವ

ಜಾರುಬಂಡೆಯ ಆಟವಾಡುತಿವೆ: ಇದೆ ಬಾಳು.

ತುದಿಗೇರಿ ಕುಳಿತು ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಳಿವುದೆ ಕೇಳಿ;

ಅದಕೆ ತೊಡಗಿಹೆವೆಲ್ಲ ಆತ್ಮವಿಹ ಅರೆಜಾವ.

ಮೇಲಿಂದ ಜರುಗಿ ಆಟದ ಸಂತಸದಿ ನಾವು

ತುಸವುಬ್ಬಿ ಬಳಿಕ ಬುಡವನು ನೋಡಿ ಮನಸಿನಲಿ

ಭಯತೋರೆ ಇಳಿವ ಭರ ಮೀರೆ ಬರಿ ಕನಸಿನಲಿ

ಸುಳಿವೆವೋ ಎನ್ನುವೆವು; ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಣ ತಾವು,

ಮರ ಕಲ್ಲು ಆಕಾಶ ಭೂಮಿ, ಗೆಳೆಯರ ಜೊತೆಗೆ

ಅದೆ ಓಡುತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದು; ಭಯಮಿಕ್ಕು

ಏನಾಗುವುದೊ ಎಂದು ಹಾ ಎನಲು ಚಣ ಮುಗಿದು

ಬುಡವ ಸೇರುವೆವು; ಏನಿದು ಏಕೆ ನಾಸುಗಿದು

ಕೂಗಿಕೊಂಡೆನು ಎಂಬೆವಾಗ ಹಗುರದಿ ನಕ್ಕು.

ಮರಳಿ ತುದಿಗೇರುವೆವು; ಮರಳಿ ಮೊದಲಿದೆ ಕತೆಗೆ.

ಆದಿಕವಿಗೆ

ಆದಿಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ನಿನ್ನ ಈ ಸವಿನುಡಿಯ,
ಏನೊಂದ ತಿಳಿವ ಮುನ್ನವೆ ಕೇಳಿತೆನ್ನ ಕಿವಿ.
ಭಾವದರಿವಿಲ್ಲದಿರ್ದೆದೆಗಿಳಿದು ಅದರ ಸವಿ,
ನಾದದಲೆ ಸೊಗಗಂಡ ಎನ್ನ ಮನಸಿನ ಕುಡಿಯ
ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಿತು. ಬರೆವ ಜನದೊಡೆಯ,
ಬೆಳೆದು ಅರ್ಥವ ತಿಳಿವ ದಿನ ಮರಳಿ ನೋಡಿದೆನು
ಈ ಚೆಲುವಿನಬುಧಿಯನು, ಇದರೊಳೀಸಾಡಿದೆನು;
ನಿನ್ನ ನುಡಿಯಾದಿಶೇಷನ ಸಾವಿರದ ಹೆಡೆಯ
ಮಣಿಯ ಬೆಳಕಿನೊಳೆನ್ನ ದೈವವನು ಕಂಡೆನು.
ನೀ ಬಣ್ಣಿಸದ ಗುಣವೆ? ಚಿತ್ರಿಸದ ರೂಪವೇ?
ತೋರದಿಹ ತತ್ತ್ವವೇ? ವಿವರಿಸದ ಭಾವವೇ?
ಆದೊಡೆ ಇದಲ್ಲ, ನೋವವರೊಳನುತಾಪವೇ
ಕಾವ್ಯದಲಿ ಮೊದಲು ಮಂಗಳ ಮುಖ್ಯ ಮಂಡನ
ಎಂದೆಯಲೆ, ಅದು ನಿನ್ನ ಹಿರಿಮೆ ಹಿರಿಜೀವವೇ.

ಆ ಕ್ರೌಂಚ ಮಿಥುನ

ಕ್ರೌಂಚ ಮಿಥುನದೊಳೊಂದು ಆ ದಿವಸ ನೊಂದುದೇ

ಅಂತು ನೋಯವೆ ಹಿಂದೆ ನೂರು ಸಾವಿರ ಹಕ್ಕಿ

ಇನ್ನಿತರ ಜೀವಗಳು? ಅದನು ನಿನಗೂ ಮಿಕ್ಕ

ಋಷಿವರರು ನೋಡರೇ ಅವರಾತ್ಮ ಕುಂದದೇ?

ಆದರೇನವರ ಬಾಯಲಿ ಸಾರಿಬಂದುದೇ

ನಿನ್ನ ಬಾಯಲಿ ಬಂದ ಕಾರುಣ್ಯ ಸಂಜನಿತ

ಆಗ್ರಹದ ರಸವಾಕ್ಯ? ಇದು ಒರಲಿ ಎಂದೆನಿತು

ಯುಗದ ದಿನ ಸೃಷ್ಟಿಕಾದುದೊ ಆಸೆ ನಂದದೆ!

ಲೋಕದಲಿ ಕಾವ್ಯದೀಪವನಿಂದು ಹಚ್ಚುವೆನು

ಎನಲು ವಿಧಿ, ಎನಿತು ಹೃದಯದಿ ನೋವ ಚಕಮುಕ್ಕಿ

ಎನಿತುಸಲ ಬಡಿದುದೋ; ವಿಫಲವಾಯಿತು ಎಲ್ಲ.

ಅರೆಹಿಡಿಯ ಆಮಿಷಕೆ ಬೇಡನಂದೆಚ್ಚ ಕಣೆ

ಹಕ್ಕಿಯೆದೆನೋವ ಕಿಡಿಯೊಡನೆ ನಿನ್ನೆದೆ ಹೊಕ್ಕು

ಅಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿತು ಅದನು ಜಗಕೆ ಬೆಳಕನು ಚೆಲ್ಲಿ.

“ಮಾ ನಿಷಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ತ್ವಮಗಮತ್”

ಅಂದು ತಮಸಾ ತೀರದಲಿ ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತ
ಅನಿತು ಹಿರಿದಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಲೋಕದಿ ಕಾವ್ಯ
ಉದಯವಾಗುವುದೆನಲು ಬಲ್ಲವರಸಂಭಾವ್ಯ
ಎಂದೆ ಹೇಳುತಲಿರ್ದರಲ್ತೆ. ಶೋಕೋದ್ಧ್ವಾಂತ
ಶಾಪ ಮಂಗಳವಪ್ಪುದೆನಲು ಕಿಂಚಿದ್ಭ್ರಾಂತ
ಭಾವನೆ ಇದೆನುತಿರ್ದರಹುದು. ಮುನಿಗಳಹುವನೆ
ಯಾವುದೋ ಹಕ್ಕಿ ಸಾಯಲು? ಹಕ್ಕಿ ಬಳಗವನೆ
ವ್ಯಾಧ ಕೊಲ್ಲಲಿ, ಕದಲಲೇತಕೆ ತಪಶ್ಶ್ಯಾಂತಿ?
ಇದು ನಮ್ಮ ಮನದೆಣಿಕೆ. ಜನವೆಲ್ಲ ಒಂದೆಂದ
ನಿನಗೆ ಹಕ್ಕಿಯ ನೋವು ಬಾಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ
ನಿತ್ಯವೆನಿಸಿತು; ನೋಡಿ ವ್ಯಾಕುಲದಿ ನೀನುಡಿದೆ.
ಸತ್ಯವಂತನ ಮಾತು ಕ್ರಮವರಿತು ಬಂದೊಂದು
ಕಾವ್ಯವಾಯಿತು; ಅದನು ಶಾಪವಾಗಿರಬಿಡದೆ
ಬ್ರಹ್ಮನೇ ತಿದ್ದಿದನು ಮಂಗಲದ ಸುಧೆಯಾಗಿ.

ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರಿಗೆ

ಕವಿಲೋಕದಲಿ ನೀನು ಸಾರ್ವಭೌಮನೆ ಸತ್ಯ
ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್. ಮನುಜಕುಲದೆದೆಯೆ ಕವಿಗಳ ಲೋಕ;
ಇದರೊಳಾವುದು ಹಿರಿದು ಒಳಿತು ಅಂತೆಯೆ ಕಾಕು
ಕುಟಿಲ ಕುತ್ಸಿತವಾವುದೆಲ್ಲದರ ಯಾಥಾರ್ಥ್ಯ,
ನಿನ್ನ ಭಾವದ ಬಲವನೊಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಆಗತ್ಯ
ನಿನ್ನನಧಿರಾಜನೆಂದುವು; ನಟ್ಟನಡುವಗಲ
ತೆರದ ನಿನ್ನರಿವಿಂದ ಇದರೊಳಂಗೈಯಗಲ
ಮರೆಯದಡಗಿತು ನಿನ್ನ ನುಡಿಯ ಕೊಡೆಯಡಿ ನಿತ್ಯ.
ಬಾಳುವೆಯ ಭೋಜನದ ಆರು ರಸವನು ಸವಿದು,
ನೊಂದು ನೋವನು ಗೆಲಿದು, ನೆರೆಯ ನಗೆಯನು ಕಂಡು,
ನಾನೆಂತು ಜೀವ ಅಂತೇ ಜೀವ ಮೊಲ ಮಶಕ
ಎಂಬ ತಿಳಿವಿನೊಳಾಳಿ, ನಿನ್ನ ಸಿರಿನನುಭವದ
ರಸವ ಕಾವ್ಯಾಶ್ವಮೇಧದ ಅಗ್ನಿಯಲ ಹಿಂಡಿ,
ಅಮರತೆಯ ಸಾಧಿಸಿದೆ ನೀ ಯೋಗಿ ಚಿರ ರಸಿಕ.

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಿಗೆ

ಶ್ರೀವನಿತೆಯರಸ ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಣನ

ಇನ್ನೆನಿತು ಜನ್ಮದಲಿ ಇನ್ನಾವರೀತಿಯಲಿ

ಪೂಜಿಸಿದ ಫಲವಾಗಿ, ವೇಗದಲಿ ಛಾತಿಯಲಿ

ಇಂತು ಮೇಲ್ವಾಯ್ದುಬ್ಬಿ, ಆ ಕಥನ ಕಾರಣನ

ಚರಿತೆಯನು ಜಗಕೆ ಹಾಡುವ ಕಾವ್ಯಚಾರಣನ

ಪದವಿಯನು ನೀವು ಪಡೆದಿರಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ?

ನಮ್ಮನುಡಿಯಿರುವಂದು ಇನಿಸಾದರೂ ಹ್ರಾಸ

ತಾಗದುಕ್ಕುವುದು ಈ ಘನ ಷಟ್ಪದೀರಣನ.

ವೀರನಾರಾಯಣನ ಕಿಂಕರಗೆ ತಡೆಯುಂಟೆ?

ಅವನ ಹಿಡಿಯುವರಾರು ಅವನ ನಡೆಗೇನಡ್ಡಿ ?

ದೊರೆಯಾರು ನೋಡಿ ಮನ್ನಿಪುದು ಭಟನನು ಲೋಕ;

ನುಡಿ ಭಾವ ರಸ ಊಹೆ ನೀವು ಹಾಕಿದ ಕಡ್ಡಿ

ದಾಟಲಾರದೆ ನಿಮಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡುವು; ನಾಕ

ನಿಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲಿ ಬೆರೆತು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತು ನಂಟ.

ಕಾಳಿದಾಸನಿಗೆ

“ನಯವಿರಲಿ; ಬಲವಿರಲಿ; ನಕ್ಷತ್ರವೆನೆ ಮಿನುಗಿ,
ಸತ್ಯಲೋಕದ ಚೆಲುವ ಬೆಳಕ ಭೂಮಿಗೆ ಚೆಲ್ಲಿ,
ಸುಖವ ಬೆಳಸಲಿ; ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ರಾತ್ರಿಯುತ್ಫುಲ್ಲ
ನೀಲೋತ್ಪಲಕೆ ಅಂತೆ ಮೊಲ್ಲೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ನನೆಗೆ
ಎಣೆಯಾಗಿ ಸೊಗಸಿ ಸೋತಿದ ಜೀವದೆದೆ ತಣಿಗೆ
ರಸದಿಂದ ತುಳುಕುವಂದದಿ ಜನವ ನಲಿಸಲಿ;
ಕಾವ್ಯದಾನಂದವನು ಮನುಜರಿಗೆ ಕಲಿಸಲಿ;
ಆಮೇಲೆ ಮರಳಿ ಸಾರಳ ನಿನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ :”
ಎಂದು ಸರಸತಿಗೆ ಹೇಳಿದನೊಮ್ಮೆ ವಾಗೀಶ,
ಪ್ರಿಯವಾಕ್ಸುತನ ಜಗಕೆ ಕಳುಹೆಂಬ ಅರ್ಥದಲಿ.
ಮೊದಲು ಒಪ್ಪಳು ಮಾತೆ; ಒಪ್ಪಿದಳು ಕ್ಷಣಬಿಟ್ಟು.
ಇಂದು ಕಳುಹುವೆನು, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮಗುವನು ಅಟ್ಟು
ಎನ್ನದಿರು, ಎಂದಳು. ಬಂದುದಸ್ವಾರ್ಥದಲಿ
ಆ ಮಾತು ಇಳೆಗಂದು ; ಅದುವೆ ಕಾಲೀದಾಸ.

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರಿಗೆ

ಹಗಲ ತೂಕಡಿಕೆಯಲಿ ಕುಳಿತಿರ್ದ ಜನತೆಯನು

ತಟ್ಟಿ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಬಾಳ್ವ ದಾರಿಯನು ತೋರಿದಿರಿ,

ಬಾಳೆರೋ ಎಂದು ಕೂಗಿದಿರಿ ಅಕ್ಕಾರಿದಿರಿ,

ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ; ಮುನ್ನಡೆಯ ಹೊಸ ಗಣಿತಿಯನು

ಬಿತ್ತರಿಸಿ, ನವಯುಗದ ಜೀವನದ ಘನತೆಯನು

ಓರಂತೆ ಸಾರಿ ಜನ ಸೆಳೆವೆಲ್ಲ ಗಾಳಿಯಲಿ

ತೂರಿ ಹರಡಿದಿರಿ; ಮಸಕಾಗಿದ್ದ ಮೂಲೆಯಲಿ

ಹಚ್ಚಿ ಇರಿಸಿದಿರಿ ತಿಳಿವಾಸೆಗಳ ಹಣತೆಯನು.

ಧನ್ಯರಾದಿರಿ ಇಂತು ನೀವು. ಆದೊಡೆ ಅಂದು

ನಾಡದೀಪಕೆ ನೀವು ಹಾಕಿದಾ ಸಜ್ಜರಸ

ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ಅದನು ಉಬ್ಬಿಸಿ ಬಾಳುವೆಯ ಬೆಳಗಿ

ಮರೆಯಾಯ್ತು. ಉತ್ಸಾಹ ಸಮನಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿ

ನಂದದಿಹ ದೀಪವಾಗುವುದು ಎಂದೋ ಮುಂದೆ!

ಉದ್ಯಮ ಸ್ನೇಹ ತುಂಬುವುದೆಂದೊ ನಮ್ಮೊಳಗೆ!

ಶ್ರೀ ಚ. ವೆ. ರಾಮನ್ ಇವರಿಗೆ

ಭೌತತತ್ತ್ವಾನ್ವೇಷಣಾತ್ಮಕಾರ್ಯಧುರೀಣ,
ಚಂದ್ರಶೇಖರವರ್ಯತನಯ ವೇಂಕಟರಾಮ,
"ಕಸ್ಮೈದೇವಾಯ ಹವಿಷಾ ವಿಧೇಮ?"
ಎಂದು ಬಾಳುವೆ ಆಂದು ನಿನ್ನನು ಅನೂಚಾನ
ಜೀವನ ಸಮಸ್ಯೆಯನು ಬಿಡಿಸೆನಲು, ವಿಜ್ಞಾನ
ಇರಲಿ ಒರಿ ಹೊನ್ನೊಲ್ಲದೆಂದು ನೀ ಮುಂಬರಿದು
ಸೃಷ್ಟಿ ಮರೆಸಿರುವ ಸೂತ್ರಗಳನು ಸಮಂತರಿದು
ವಿಬುಧರಲಿ ಹಿರಿಯನೆಂದೆನಿಸಿಹೆ ಮಹಾಪ್ರಾಣ.
ಉಪನಿಷತ್ಸಂಹಿತೆಯ ಕಾಲದಲಿ ಋಷಿಸುತನು
ಆತ್ಮಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ರೀತಿ
ನೀನಿಂದು ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿಯ ಮುಂದೆ ಕೈಮುಗಿದು
ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತಲಿರುವೆ; ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯ ಬಗೆದು
ಒರೆಯುತಿರುವಳು ತಾಯಿ; ನೀನಿಂದು ಅವಿಹತನು;
ಕೇಳು ತಿಳಿ ಒರೆ ಜಗಕೆ ಹೇ ಶ್ವೇತಕೇತು.

ಹಿಟ್ಲರ್ ಮಹಾಶಯನನ್ನು ಕುರಿತು

ದೇಶವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಓಜಸ್ವಿತೆ, ಜನಪ್ರೇಮ,
ನನ್ನ ನಾಡಿದು ಹಿರಿದು ಎಂಬ ಭಾವನೆ, ಇದನು
ಸಾಧಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲಿ ಎನಿತಾದರೂ ಕದನ
ಮಾಡುವೆನು ಎಂಬ ಛಲ, ಯಾವ ಹೇಮಾಹೇಮಿ
ಮಾರಾಂತರೂ ಪಥವ ಬಿಡೆನು ಎನ್ನುವ ನೇಮ–
ಈ ಗುಣಗಳನು ತೋರುತಿದೆ ನಿನ್ನ ಮುಖಮುದ್ರೆ
ಹಿಟ್ಲರ್ ಮಹಾಮಾತ್ರ. ಇರಲಪ್ಪುದೇ ಕ್ಷುದ್ರ
ಭಾವಗಳು ನಿನ್ನಲಿ? ತೋಳವಾದೆಯ ಭೀಮ?
ಮುಂಬರಿದರೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಯೇಹೂದ್ಯ
ಜನವ ಹಿಂಸಿಸುತಿರುವೆಯಂತೆ; ಜಗವೇ ಮೆಚ್ಚಿ
ಪೂಜಿಸುತಲಿರುವ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನರನು ಜರ್ಮನಿಗೆ
ಬಾರದವೊಲೆಸಗಿರುವೆಯಂತೆ; ತೌರಿನಮನೆಗೆ
ಬೇಡವಾಯ್ತಾ ಹೆಸರ ಹಿರಿಮೆ. ಸ್ವಾರ್ಥವ ನೆಚ್ಚಿ
ನಿನ್ನಂಥ ವೀರರನ್ಯಾಯಗೆಯ್ವುದು ಚೋದ್ಯ.

ಐನ್‌ಸ್ಟೈನರನ್ನು ಕುರಿತು

ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದಿ ನಿನ್ನ ಬಲುಮೆ ಬಹು ಹಿರಿದೆಂದು
ಬಲ್ಲವರ ನುಡಿಯ ಕೇಳಿಹೆನು ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್‌ವರ್ಯ;
ಆದರರಿಯೆನು ಅದರ ಪರಿಯ. ನಿನ್ನೈಶ್ವರ್ಯ
ಗಣಿತದಾವರಣದಲಿ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ಬಾಳಿಂದ
ಜಗಕೆ ಕಲ್ಯಾಣವನು ತರುವ ತೆರನೇನೆಂದು
ತಿಳಿದಿಹ ಮಹರ್ಷಿ ನೀನು. ಯಾರ ಕೂರ್ನೋಟ
ಉಳಿದ ಭಾವಕೆ ನಿಲುಕದಿಹ ಆಂಕಗಳ ಕೂಟ
ಮಾಟವನು ನಾವು ಕಾಗುಣಿತವನು ಅರಿದಂದ
ಅರಿದದೋ, ಆ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಜರ್ಮನ್ ಜನರ
ಈ ಗಣವಿವೇಕವರ್ತನೆಯ ಖಂಡಿಸುವಂದು,
ನಿನಗೆ ತಾಳ್ಮೆಯನಿತ್ತುದು; ಹಸಿದ ಜನವಂತು
ನಡೆಯುವುದು ಸಹಜವೆಂದಿತು ; ತನ್ನ ಒಳಗೆ ನರ
ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳುವನಕ ಲೋಕದಲಿ ಅವನಿಂದ
ಒಳಿತಾಗದೆಂದಿತು: ಮಿಗಿಲಿಹುದೆ ಇದಕಿಂತ?

ಶ್ರೀ "ಶ್ರೀ"ಯವರನ್ನು ಕುರಿತು

ಆಧುನಿಕ ಕರ್ಣಾಟ ಕಾವ್ಯಕುಲಪತಿ ನೀವು,
ಬೆಳ್ಳೂರ ಮೈಲಾರ ಶ್ರೀಕಂಠ ಗುರುವರ.
ಸಿರಿಗನ್ನಡದೊಳಿನ್ನು ಮುಂದಾರು ಒರೆವರು
ಅವರೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ನೆನೆಯುವರು, ಪೂಜೆಯ ಹೂವು
ನಿಮಗರ್ಪಿಸುವರು. ಕನ್ನಡದೊಳಿಂದಾವಾವ
ಕಲಕಂಠ ಕೇಳುತಿದೆ ಅದರ ಗಾನದೊಳೆಲ್ಲ
ತೋರುತಿದೆ ನೀವು ತೆರೆದಾ ನವ್ಯ ಅಕ್ಷುಲ್ಲ
ಧೀರಗತಿ, ಸುವಿಶಾಲ ವಿಶ್ವ ವಿಸ್ತರ ಭಾವ.
ನುಡಿದು ಕಲಿಸಿದಿರಿ; ನುಡಿಯದೆ ಮತ್ತೆ ಕಲಿಸಿದಿರಿ;
ದುಡಿದು ಕಲಿಸಿದಿರಿ; ಮನದರಕೆಗಳನೆಚ್ಚರಿಸಿ
ಎಳೆಯರೆದೆಯಲಿ ಹಾಡುವಾಸೆಯನು ಸುಳಿಸಿದಿರಿ.
ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ನಿಮ್ಮನು ಕುರಿತು ಮಚ್ಚರಿಸಿ
ನುಡಿಯುವರು ಕೆಲರು ಸೋದರರು; ಅವರೂ ಮುಂದೆ
ತಿಳಿಯುವರು ಕನ್ನಡಕೆ ಕಣ್ವಮುನಿ ನೀವೆಂದು.

ಶ್ರೀ ಬೇಂದ್ರೆಯವರನ್ನು ಕುರಿತು

ಮಳೆಯ ಹನಿಗಳ ನಡುವೆ ತೂರಿಬಹ ಹೊಂಬಿಸಿಲ

ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಬೆಳಕ ಬಲುಮೆಯೊಳ್ನುಡಿಯಿಂದ,

ನಿನಗಲ್ಲದಾರಿಗೂ ಬರದ ಗಾರುಡಿಯಿಂದ,

ಹಕ್ಕಿ ಹಾರಿದ ತೆರನ ಹಾಡಿ, ಕವಿತೆಯ ಹೊಸಲ

ನೀದಾಂಟಿ ನಿಂತೆ ಗೆಳೆಯ. ನಿನ್ನನುಡಿ ಕುಶಲ;

ಊಹೆ ಸುಂದರ, ಭಾವ ಜಗದಂತೆ ವಿಸ್ತಾರ;

ನಿನ್ನೆಣಿಕೆ ಮಾನವನ ಬಾಳ್ವೆಗೇ ಪ್ರಸ್ತಾರ;

ಕಗ್ಗಲ್ಲಗಿರಿ ನಿನಗೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಮಲದ ಎಸಳು.

ಮನುಜನಾತ್ಮದ ವೀರಗಾರ, ಧೈರ್ಯದಿ ಬದುಕ

ಕೇತಕಿಯ ಹೊಕ್ಕು ಕೇಸರವ ಮೂಸಿದ ತುಂಬಿ

ತಲೆ ತಿರುಗದಂತಿರುವೆ; ಇಳೆಯ ಪಾಪವ ಕೆದಕಿ

ಅದರ ಹೆಡೆ ಹರಡ ತೋರಿಸುತ ನಿತ್ಯಾತನ್ನ

ಮಾಂತ್ರಿಕನು, ಬನ್ನಿ ಇದ ಬಡಿದು ಬದುಕಿರಿ, ಎಂಬ

ಮೋಡಿಯನು ಹಿಡಿದು ಜನವನು ಕರೆಯುತಿಹೆ, ಬೇಂದ್ರೆ.

ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರನ್ನು ಕುರಿತು

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ಕಡಲ ತೀರದ ನಮ್ಮ
ಭಾರ್ಗವ ತಪೋವನದ ಕಲಿ, ಸರ್ವ ದಮನ,
ಹಿಂಸ್ರ ಜೀವಿಗಳಾರು ಈ ನಾಡಿನಲಿ ತಮ್ಮ
ಕ್ಷುದ್ರತೆಯ ತೆರೆವರವರಿಗೆ ನೀನು ಯಮನ
ಮೊಗವ ತೋರುತಲಿರುವೆ. ಅವರ ಬಾಯನು ಹಿರಿದು
ಪಾಪಿ ಹೃದಯದಿ ಧರ್ಮಭೀತಿಯನು ಬಿತ್ತು.
ನಿಜದ ನೀತಿಯ ತೆರನ ಕಂಡು ಹಲ್ಲನು ಕಿರಿದು
ಗರ್ಜಿಸಲಿ ಪಾತಕ; ಕೊಂದ ನಾ ಸತ್ತೆ
ಎಂದು ಚೀರಲಿ. ನಮ್ಮ ತಾಯ್ನಾಡು ಇದಕೇಳಿ
ಭಾಗ್ಯದಧಿದೈವ ಇನ್ನೂ ಬಾರನೇಕೆಂಬ
ಭರದ ಚಿಂತೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಇನಿಸು ಸಂತಸದಾಳಿ
ನಸುನಗಲಿ. ಇದು ನಮ್ಮ ಹೊಸ ಯುಗದ ಆರಂಭ.
ಬರುತಿಹನು ನಮ್ಮೆಡೆಗೆ ಶುಭದರಸು ದುಷ್ಯಂತ:
ಅದರಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ದೌಷ್ಟ್ಯದೊಡನೀ ಪಂಥ.

ಚಿತ್ರಗುಪ್ತನ ಆವಿರ್ಭಾವ

ಮೂರು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಯಮ ನಿದ್ದೆಕೆಟ್ಟಿದ್ದು

ಏನು ಗದ್ದಲ ಎಂದ. ಊಳಿಗದ ಜನ, ಒಡೆಯ

ಇಷ್ಟು ದಿನ ಮೂಕುಬಡಿದಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯ

ಸೊಕ್ಕು ಮಕ್ಕುಳು ಕವಿತೆ ಮಾಳ್ಪರಂತೆ, ಸದ್ದು

ಎಂದರು. ಜವನದಕೆ, ಈ ಮೂಳರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ

ಯಾವನೂ ಹೇಳನೇ ಎಂದ. “ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ

ನಾವು ಬರೆಯುವುದುಂಟೆ ಏಕೆ ನಮಗೀ ಕೊಬ್ಬು

ಎಂದು ಹೇಳುತಲಿಹನು.” ಬಂದುದೇ ಪ್ರಾರಬ್ಧ

ಎಂದು ಯಮ ಕನ್ನಡದಿ ಬರೆವವರಿಗೇ ನರಕ

ಒಂದನಿಲ್ಲಿಯೆ ರಚಿಸಿ ಚಿತ್ರಗುಪ್ತನ ಕಾರ್ಯ

ಯಾರು ಮಾಡುವರೆಂದು ನೋಡೆ ಈ ಹರುಮುರುಕು

ಕವಿತೆಗಳ ಹಳಿಯುತಿಹ ನಮ್ಮ ಕವಿಕುಲಬಂಧು

ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಇನ್ನು ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯುವ ಧೈರ್ಯ

ಯಾರಿಗಿದೆ? ಅಂಜಿ ಅರಚುತಿದೆ ಕವಿಗಳ ಮಂದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜೋಯಿಸರಿಗೆ

“ನೂರು ಕಾಲಕು ನಿಲುವ ಕವಿತೆಗಳು ಬರಲಿಲ್ಲ;
ಇಂದಿದ್ದು ನಾಳೆ ಸಾಯುವ ಕೃತಿಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ
ನಾಡ ತುಂಬುತಲಿಹುದು; ಬರಿ ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚಾಗಿ
ಕವಿತೆಯನು ಬರೆಯುತಿದೆ ಬರೆವವರ ಕುಲವೆಲ್ಲ”
ಎಂದು ಕಡುನೊಂದು ನುಡಿಯುವರು ಕಾವ್ಯವ ಬಲ್ಲ
ಕೆಲರು ಸೋದರರರು. ಇಷ್ಟೇಕೆ ಆತುರ ಬಂಧು?
ಬರೆಯತೊಡಗಿದ ದಿನವೆ ಇದು ಉಳಿವುದಿಲ್ಲೆಂದು
ತೊರೆಯಲಾಗುವುದೆ ಕಾವ್ಯವ ನಾವು? ತುಸ ನಿಲ್ಲಿ.
ಮಗುವಿಗಿನ್ನೂ ಮೂರು ದಿನವಿಲ್ಲ. ಜೋಯಿಸರು
ರಚಿಸಬಹುದಿದಕುರಿತು ಇಂದೊಂದು ಜಾತಕ.
ಅದನು ಅಲ್ಪಾಯುವೆಂದರಿತರೂ ಕಾಗದಕೆ
ಅವರು ಅರಿಸಿನ ಹಚ್ಚುವರು ; ನಾಳೆ ಈ ಬದುಕು
ಮುಗಿದುಹೋಗುವುದು, ಕಾದಿದೆ ನಿಮಗೆ ಸೂತಕ,
ಎಂದು ಕೂಗುತ ಹೆತ್ತ ಜೀವವನು ನೋಯಿಸರು.

ಆಂಗ್ಲಭಾಷಾ ಪ್ರವೀಣ ಸೋದರನನ್ನು ಕುರಿತು

ಕನ್ನಡದಿ ನುಡಿಯೆ ಬಾರದು, ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯಲಿ
ನುಡಿಯುವೆನು ಬರೆಯುವೆನು, ಎಂಬೆನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿ,
ಈ ನಾಡು ಬಡತನವ ಸಹಿಸಿ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕಟ್ಟಿ
ನಿನಗೆ ವಿದ್ಯೆಯನು ಕಲಿಸಿದುದಾವ ಆಸೆಯಲಿ?
ಕಳೆಯೇರಲೆಂದಕ್ಕಸಾಲಿಗನ ಮೂಸೆಯಲಿ
ಕಾಯಲಿರಿಸಿದ ಮಿಸುನಿ ಹತ್ತು ಬಣ್ಣವ ಪಡೆದು
ಏನೇನಮಾಡಿದರು ಮೂಸೆಯಡಿಯನು ಬಿಡದೆ
ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡರೆ, ಗೆಯ್ದುದೆಲ್ಲ ಬರಿ ಘಾಸಿಯಲೆ?
ಬಾ ಬಂಧು, ಯಾವುದನು ಹೇಳಬೇಕೋ ಅದನು
ಬಂದಂತೆ ಹೇಳು, ಕೇಳಲು ನಾಡು ಕಾದಿಹುವುದು
ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯೊಳಾಡಿ ಆಂಗ್ಲರನು ತಣಿಸುವರೆ
ಆಂಗ್ಲಸೇವಕರಿಹರು. ಆರಯಿಸು, ನಾವಿಹುದು
ಈ ನಾಡು ಈ ನುಡಿಯ ಸಲುವಾಗಿ. ನಮ್ಮದನು
ಹಳ್ಳದಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೆರರೊಪ್ಪಿಗೆಗೆ ದಣಿಯುವರೆ?

ಬರೆಯುವ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ

ನಾನೇನಮಾಡಿದೆನು ಏಕೆನ್ನ ಬಯ್ಯುವರು
ಕವಿತೆ ಬರೆವುದೆ ತಪ್ಪೆ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ,
ಎಲೆ ತಮ್ಮ. ಬಯ್ಯುವರು ಕಾರಣಗಳನು ನೋಡಿ
ಬಯ್ಯುವರೆ? ಬಯ್ಯಬೇಕೆಂದೊಳಗು ತುಯ್ಯುವುದು;
ಅದರಿಂದ ಬಯ್ಯುವರು. ಇದು ನಾಲಗೆಯ ಚಪಲ.
ಕವಿತೆಯನು ನುಡಿವುದಕೆ ನೀನಾಸೆಪಡುವಂತೆ
ಬಯ್ವುದರೊಳವರಿಗಾಸೆ. ಮಾವ ನೆಡುವಂತೆ
ಬೇವನೂ ನೆಡಬೇಕು; ಇದರ ಎಲೆ ಅದರ ಫಲ
ನಾಡಿನೊಳಗಿರಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಬಯ್ವಾ ಮನುಜ
ತಾ ಬಲ್ಲವನು ಎಂದುಕೊಂಬನಲೆ. ಕವಿ ನೀನು,
ಇವನೇಕೆ ಬಯ್ಯುವನು, ಎನ್ನ ಕವಿತೆಯೊಳೇನು
ಇವನ ನೋಯಿಸುತಿಹುದು, ಹಾನೊಂದನೇ ಅನುಜ,
ಎಂದು ಕನಿಕರ ತೋರು; ಹಿರಿದಾಗಿ ನೀ ಬೆಳೆವೆ.
ಅವನಿಗಾ ಪುಣ್ಯವಿರೆ ಆ ಮನವನೂ ತೊಳೆವೆ.

ತರುಣ ವಿಮರ್ಶಕರೊಬ್ಬರನ್ನು ಕುರಿತು

ನುಡಿ ಸಾಲದವನ ಕವಿತೆಯ ನೋಡಿ ಎಂದೆನ್ನ
ಅರುಣ ಕಾವ್ಯವ ನೀನು ಜನತೆ ತೋರಿದೆಯಂತೆ.
ನೀನಾಡಿದುದು ನಿಜದ ನುಡಿ ತಮ್ಮ. ನಾನಂತೆ
ಕನ್ನಡದ ಮಾತ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಲಿಯುವ ಮುನ್ನ
ಬರೆಯ ತೊಡಗಿದೆನು. ಕಲಿತಿರೆ ಕಾವ್ಯದಲಿ ಬಣ್ಣ
ಇನ್ನಷ್ಟು ತುಂಬುತಿರ್ದುದು, ನಮ್ಮ ಜನ ಮೆಚ್ಚಿ
ನನ್ನಿಂದ ನುಡಿ ಬೆಳೆಯುತಿರ್ದುದಿನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು,
ಆಗಿಹೋದುದಕೆ ಚಿಂತಿಸಲು ಫಲವೇನಿನ್ನು?
ಆದರಿನ್ನೊಂದು ಮಾತಿದೆ. ನಾನು ಇತ್ತೀಚೆ
ಇನಿತನಿತು ಮಾತ ಕಲಿತಿಹೆನು; ಆದರೆ ಭಾವ
ಯಾವಾಗಳೂ ಮಾತಿನಿಂದ ಮುಂಚಿಯೆ ಇಹುದು.
ಮನದೊಳಿಹುದೆಲ್ಲಕೂ ಮಾತಿನಲಿ ಮೆಯ್ಬಹುದು
ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲೇನೊ? ಒಳಿತೂ ಅಲ್ಲ. ನುಡಿಯಾಚೆ
ಭಾವವಿಹುದೇ ಕ್ಷೇಮ, ಭಾವದಾಚೆಗೆ ಜೀವ.

ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಕವಿತೆ

ನಿಮಗೆ ಈ ಕೆಲಸ ಬೇಸರವಾಗಬೇಕೆಂದು

ಸ್ನೇಹಿತರು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೇಳುವರು ನನಗೆ.

ಕತೆ ಹೇಳಿ ಕವಿತೆಯನು ಬರೆಯುವಾತನಿಗೆ

ಈ ಲೆಕ್ಕ ಕಡತಗಳು ದಿನದಿರವಿನೀ ಕುಂದು

ಕೊರತೆಗಳು ರುಚಿಸಲಾರವು, ಮಲರುಮಾಕಂದ

ಚೆಂದಳಿರು ಹೊಂಬಾಳೆ ಗಿಳಿ ನವಿಲು ಕೋಕಿಲ

ಇವು ಇವನ ಮನದೂಟ, ಈ ನಮ್ಮ ವ್ಯಾಕುಲ

ಸರಳ ಸುಂದರ ಸರಸ ಚೇತನಕೆ ಏಕೆಂದು

ಪ್ರೇಮದಲಿ ಇವರು ನೆನೆಯುವರು. ನಿಜದಲಿ ನೋಡೆ,

ತಳಿರಿನಲಿ ಹೂವಿನಲಿ ಚಿಗುರಿದಿಮ್ಮಾವಿನಲಿ

ಎಂತಂತೆ ಲೆಕ್ಕ ಕಡತಗಳ ಹಿಂಗಡೆ ಅವಿತು

ನಮ್ಮ ಹಿಡಿ ಬಾ ಎಂದು ಕರೆಯುತಿವೆ ಕತೆ ಕವಿತೆ.

ಮಾನವನ ಬಾಳು ಸೋಕಿದ ಎಲ್ಲ ತಾವಿನಲಿ

ನೋವು ನಗೆಯುಪವನದಿ ಕಾದಿದೆ ರಸಕ್ರೀಡೆ.

ಅದೇ ವಿಚಾರ

ಕಡತಗಳ ಹಿಂಗಡೆಯ ಕಾವ್ಯವಲ್ಲದೆ, ಇಲ್ಲಿ
ಎನಗಿಹುದು ಕವಿಯ ಬಾಳುವೆಗೆ ಇರಲೇ ಬೇಕು
ಎಂದೆಂಬ ತಳಿರು ಮಲರುಗಳ ಸವಿ ರಸಪಾಕ.
ಎತ್ತ ನೋಡಿದರತ್ತ ಹಿರಿಯ ಮರ ಗಿಡ ಬಳ್ಳಿ ;
ತುಂಬಿರುವ ನಗರದು ಪವನದ ಹಸುರಿನ ಕೊಳ್ಳೆ.
ದೂರದಿಂದ್ಯೆತಂದು ವನದ ಕುಶಲವ ಕೇಳಿ
ನನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂಧುವಂತೆ ಸುಳಿಯುವ ಗಾಳಿ
ಲೆಕ್ಕಗಳ ಮಧ್ಯೆ ತರುವುದು ಬಯಲ ತನಿ ಸೊಲ್ಲ.
ಕಾರ್ಯಗೃಹದಂಗಳದ ಈ ಕಿರಿಯ ತೋಟದಲಿ
ರಾಜರುಪವನದೊಂದು ಮಾಟವಿದೆ; ಆತಂಕ
ಇನಿಸ ಕಾಣದೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂದೆರಡು ದೇವತರು
ಕ್ರಮವರಿತು ಬೆಳೆದು ನಮ್ಮವರು ಸಂಭಾವಿತರು
ಎಂದುಸುರುತಿವೆ; ಇಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ತಮ್ಮಾಟದಲಿ
ಎನ್ನೊಳುಲಿವುವು ಒಮ್ಮೆ ಗಿಳಿ ಒಮ್ಮೆ ಗೊರವಂಕ.

ಒಂದು ಉದಯ

ಇಂದು ಕಾರ್ತೀಕದಾರಂಭದ ತೃತೀಯೆ.
ನಿಂದಿಹುದು ಮಳೆ ವಾರ ವಾರ ದಿನ ಸುರಿದು;
ಹಗುರಾಗಿ ನಗುತಿಹುದು ನಭ ಶೀತ ಮುರಿದು.
ನೇಸರಿನ ಬೆಳಕಿನಲಿ ಹೊಮ್ಮೆರುಗ ನೇಯೆ
ತೊಡಗಿಹಳು ವರ್ಣಕಲೆಯಲಿ ಕುಶಲೆ ತಾಯಿ
ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿ. ಮೂಡಣಿಂದ ಚಳಿಗಾಳಿ
ಬನ್ನಿ ಆಡುವ ಎಂದು ಪೈರುಗಳ ಕೇಳಿ
ಸುಳಿಯುತಿದೆ ಹೊಲಗಳಲಿ. ಏನಿದು ಬಡಾಯಿ,
ತಣ್ಮೆಯ್ಯ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಯಾರು ತಾವಾಗಿ
ಆಡುವರು, ಹೋಗು ಹೋಗೆನಗಿಲ್ಲ ವೇಳೆ,
ಎಂದು ಮಿಸುಕದೆ ಇಹುದು ತೆನೆಹೊತ್ತ ರಾಗಿ.
ಇನ್ನೀಗ ಹಸುರೇರಿ ನಿಂತ ಎಳೆಜೋಳ
ಬೇಕಾದರೂ ಬೇಡ ಬೇಡೆಂಬ ರೀತಿ
ಅದರೊಳಾಡುತ ಮರೆಸಿ ತೋರುತಿದೆ ಪ್ರೀತಿ.

ಅದರ ಮಾರನೆಯ ದಿನ

ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಾಯಿತಾಗಸ ನಿನ್ನೆ ನಕ್ಕುದು.
ಧಣಿಗೆ ಈ ವರ್ಷ ಕೊಡಲಿದ್ದ ಸಾಲದ ಕಂತ
ಕೊಟ್ಟು ಭಾರವ ಕಳೆದುಕೊಂಡೆನಂತೂ ಇಂತು
ಎಂದು ಒಕ್ಕಲು ಹಗುರವಾಗೆ, ಕೊಡತಕ್ಕುದು
ಗಡುವಿನಲಿ ತೆರೆದುದರ ಬಡ್ಡಿ ಇದು ಮಿಕ್ಕಿದೆ
ಎಂದು ಹಣವಂತ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬರುವಂದದಲಿ,
ಮರಳಿ ಪಡೆಗೂಡಿರುವ ಮುಗಿಲು ನಿರ್ಬಂಧದಲಿ
ನಭವನು ನಿರೋಧಿಸಿದೆ. ಅತಿಯಾಗಿ ಎಕ್ಕಿದ
ಅರಳೆ ಎಳೆಕರಗಿ ಸೊಪ್ಪಾಗಿ ಸೊರಗುವ ತೆರದೆ
ಎಡೆಗುಡದೆ ಬಾಧಿಸುವ ಮುಗಿಲಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟು
ಉಸಿರಾಡುತಿಹುದೊ ಆಡದೊ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯನೆ
ಉಂಟುಮಾಡುತಲಿಹುದು ಆಕಾಶ. ಹಿಂಗಟ್ಟು
ಮುರಿಗಟ್ಟಹಾಕಿ ಅದರಲಿ ತನ್ನ ಅಂಕೆಯನು
ತೋರುತಿದೆ ಮೋಡ ತಾ ಧನಿಯಂದದಲಿ ಮೆರೆದು.

ಒಂದು ಉದಯವನ್ನು ನೋಡಿ

ರವಿಯೊಡನೆ ಹಸೆಯೇರಿ ಸುಖ ಬೆರೆತ ನಾಣಿಂದ
ಮಿಗಿಲಾದ ಚೆಲುವಿನಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತಿರ್ದಳುಷೆ;
ಇವರ ಪರಿಣಯದ ವಿಭವವ ಹರಸಿ ಎಲ್ಲ ದೆಸೆ
ತೊಳಗಿದುವು ತಿಮಿರವನು ಚಿಂತೆಯೆನೆ ಮಾಣೆಂದು.
ಆಹ ಏನಿದು ಚಂದ ಏನು ಈ ಆನಂದ
ಎಂದು ನಾನಲಿಯುತಿರುವಂದೆ ಮುಗಿದುದು ಹಬ್ಬ;
ಉಷೆ ಹಸೆಯ ತೊರೆದಳು ; ರವಿ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ
ಹೊರಟಿಹನು ದಿನದ ದುಡಿತಕೆ ಪೋಪೆ ನಾನೆಂದು.
ಅಂಥ ಚೆಲುವಿನ ನೋಟ ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಮುಗಿದು
ಮರೆಯಾಯಿತೇ ಎಂದು ಮನದಿ ನೊಂದಿಹೆ ನಾನು.
ಶಾಶ್ವತದ ಲೀಲೆ ಈ ಮಕ್ಕಳಾಟದ ಮಾಡ
ಎನಿತ ಕಟ್ಟುವುದು ಎನಿತನು ಮುರಿಯುವುದು ಏನು
ಎಂಬುದನು ತಿಳಿದಿಹುದು ಮನ; ಆದೊಡಿದ ಬಗೆದು
ಒಪ್ಪದಿದೆ: ಓಟದಲಿ ಇನಿಸು ನಿಲುವನು ಬೇಡಿ.

ಇನ್ನೊಂದು ಉದಯ

ಬೆಳೆಯುತಿದೆ ಕಾರ್ತೀಕ. ಬೆಳೆದ ಹೊಲದಲಿ ರಾಗಿ
ತುಂಬಿ ಬರುತಿಹ ಕಾಳ ಬಲ್ಮೆಯಲಿ ಕಳೆಯೇರಿ,
ಸುಖಮೀರಿ ಸೋತು, ಈ ಸಲದ ಬೆಳಸಿನ ಭಾರ
ಇನಿತರೊಳೆ ಇಳಿವುದೆಂಬವೊಲಹುದು ನಸುಬಾಗಿ.
ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮೇಲೆದ್ದು ನಿಂತ ಜೋಳದಿ ಸೋಗೆ,
ಮಗು ಬೆಳೆದುದು, ಇನ್ನು ದೃಷ್ಟಿ ಭಯವಿಲ್ಲೆಂದು
ಹಸುಳೆಯನು ಬಿಡುವ ತಾಯಂತೆ, ಬಾ ನಿಲ್ಲೆಂದು
ಗೊಂಡೆಯನು ಹೊರಗೆ ತೋರಿದೆ ತಾನು ಅರುಗಾಗಿ.
ವಿಶ್ವಜೀವನದ ಉಚ್ಛ್ವಾಸ ತುಂಬುತಲಿಹುದು;
ಸಂವತ್ಸರದ ಫಲದ ಉತ್ಸವದ ಐತರವ
ಎದುರು ನೋಡುತಲಿಹದು ಎಲ್ಲ ತಾಣದಿ ಪ್ರಕೃತಿ;
ಎಲ್ಲಿ ನಿಲೆ ಬಹಳ ಚಂದವನು ನೋಡಲುಬಹುದು
ಎಂದು ಕಾಣದ ತೆರದೆ ಈಶಾನ ನಿಋಋತಿ
ಧನಪರನು ಸಾರುತಿದೆ ತೆಳುವ ಗಾಳಿಯ ಹರಿವು.

ಮತ್ತೊಂದು ಉದಯ

ಮಳೆ ನಿಂದು ಚಳಿ ಬರುವ ಮೊದಲ ಗಡಿ ದಿವಸವಿದು.

ತೆಳುವಾಗಿ ಸಮನಾಗಿ ನಭದಿ ಹರಡಿದ ಮೋಡ

ನೇಸರನು ಮರೆಯಿಸಿದೆ. ಹಸುರ ಹೂದೆದಿಹ ನಾಡು

ವನದಂತೆ ಬಯಲಿನಲಿ ನೋಟವನು ತಣಿಸುತಿದೆ.

ನಗುತ ಬರುತಿಹ ತುಂಬು ಬೆಳಸ ಕಣ್ಣಲೆ ಸವಿದು,

ಬಹದಿನಕೆ ಭಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನ ಹಗುರಾಗಿ,

ಹೊಲದಿಂದ ಹೂಲಕೆ ಮಾತಾಡುವರು ಜನ ಕೂಗಿ.

ಇವರಾತ್ಮವನು ಭೂಮಿ ಸುಲಭದಲೆ ಒಲಿಸುವುದು.

ಘನಿಸಿದಂತಿಹುದು ಮಲವಳಿದು ಅಲೆಯದ ಗಾಳಿ.

ಇಂದು ಇಳಿದಿರಬೇಕು ನೋಡೆ ಲೋಕದ ಭಾರ.

ಇಂದಾದರೂ ಕಾಣಬೇಕು ಮನುಜನ ಬಾಳು

ಶಾಂತಿಯನು. ಎರಡು ಗಾವುದವೆ? ಅರೆಹರಿದಾರಿ

ಎಂಬಂತೆ ಬಳಿಗೆ ಸಾರಿಹುದು ಸಾವನದುರ್ಗ.

ಹುಡುಕಿದೊಡೆ ದೊರೆಯಬೇಕಿಲ್ಲೆ ಎಲ್ಲಿಯೊ ಸ್ವರ್ಗ.

ಬೆಟ್ಟದಪುರದ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ನೋಡಿ

ಅದಕೊ, ಬೆಟ್ಟದಪುರದ ಬೆಟ್ಟ ತಲೆಯನು ಎತ್ತಿ
ಸಾರ್ವಭೌವನ ತೆರದೆ, ತನ್ನಾಶ್ರಯದ ದೇಶ
ಎಂತಿರುವುದೆಂದು ನೋಡುತಲಿಹುದು. ಆಕಾಶ
ಕೊಡೆಯಾಯ್ತದಕೆ. ತನ್ನ ರಾಜಮುದ್ರೆಯನೊತ್ತಿ
ನಾನೋಳ್ವ ಈ ಎಲ್ಲ ನಾಡು ನನ್ನದು ಸೊತ್ತು
ಎಂದುಸುರುತಿದೆ ಗಂಡುಗಲ್ಲಿನೀ ಗಿರಿರಾಶಿ.
ಆಹ! ಏನಿದು? ಮರಳಿ ನೋಡೆ ಬೇರೆಯ ದೇಸಿ
ಕಾಣುತಿದೆ ಇದರ ಭಾವದಲಿ. ಅಂದಾಹೊತ್ತು
ನನ್ನ ನೆರಳಲಿ ಬೆಳೆದು ಬೆಳುಗೊಡೆಯ ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ,
ನಾಡನೆಲ್ಲವ ವೀರತನದಿಂದ ಪೊರೆದಾಳಿ,
ಹಗೆಯಾಗಿ ಬಂದವರ ಹೃದಯಗಳ ಹುಲುಸೀಳಿ
ಬಾಳ್ದರಸರೇನಾದರು? ಹೋದರೆಲ್ಲೆತ್ತ?
ಎನುತ ನೋಡುವುದೊ ಗಿರಿ ತುದಿಗಾಲಿನಲಿ ನಿಂದು?
ನೆನೆದು ಮಳೆಯಲಿ, ಬೇಗೆಯಲಿ ಬೆಂದು ನೊಂದು?

ಬೆಂಗಳೂರನ್ನು ಒಂದುಸಲ ನೋಡಿದಾಗ

ಲಕ್ಕಸಂದ್ರಕೆ ದಾರಿ ತೋರುವೀ ಕಲ್ಲಬಳಿ
ನಿಂತು ನಗರವ ನೋಡು. ಎನಿತಂದವೀಹರಹು!
ಮೂರು ಲಕ್ಷಕೆ ಮಿಕ್ಕ ಪ್ರಜೆಯ ಪೊರೆಯುತಲಿರುವ
ಕಲ್ಯಾಣಪುರಿ, ತನ್ನ ಹಿರಿತನವ ಬಲ್ಲವಳು,
ಜಗದೆದುರು ಎಂತು ಗಾಂಭೀರ್ಯದಲಿ ನಿಲ್ಲುವಳು
ಬೆಡಗ ಮರೆಯದೆ! ಎರಡು ಪಕ್ಕಕೂ ಕೈಚಾಚಿ
ಹಿಡಿದಿರುವಳೆಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳನೊಮ್ಮೆಗೇ ಬಾಚಿ
ಮಾತಾಯಿ, ಎಳೆವೆಳೆಗಹೊದೆದೊಂದು ಒಲ್ಲಿವೊಲು.
ಇಷ್ಟು ಸಂಸಾರವನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿಹ ತಾಯ
ಒಲವಿನುಸಿರಂತೆ ಕಪ್ಪುರವಾಗಿ ಹರಿಯುತಿದೆ
ಎಳೆವಗಲ ಮೆಲುಗಾಳಿ. ಮಕ್ಕಳನು ಪೊರೆಯೆಂದು
ಇವಳ ಆತುಮ ನಭವನೇರಿ ನಿತ್ಯಾಮೇಯ
ಶಕ್ತಿಯನು ಕೇಳ್ವಂತೆ, ಹಕ್ಕಿಗಳ ದೊರೆಯೊಂದು
ಆಗಸಕೆ ಹಾರಿ ಕೃಷ್ಣಾ ಎಂದು ಕರೆಯುತಿದೆ.

ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೃದಯರತ್ನವಾಗಲಿ ಎಂದು
ನಮ್ಮ ಪುರವನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದ ಕೆಂಪೇಗೌಡ
ತಾನರಿತ ನಗರ ನಿರ್ಮಾಪಣ ಕಲಾಪ್ರೌಢಿ
ಎನಿತೆಂದು ತೋರಿದನು. ಭೈರವನ ಮಲೆಯಿಂದ
ಹಲಸೂರ ಕೊನೆಗೆ, ವೈಯಾಳಿಗಿರಿ ತಲೆಯಿಂದ
ರಾಜೋಪವನದ ಶೈಲಕೆ, ನೇಗಿಲನು ಹರಿಸಿ
ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗೆ ಕಳಶ ಗುಡಿ ಗೋಪುರವನಿರಿಸಿ
ಬೆಳೆಯಲಿದುವರೆಗೆ ಮಂಗಳದೆಮ್ಮ ನೆಲೆ ಎಂದ.
ನಾಡರಸನಂದು ಹಾಕಿದ ಮೇರೆಗಳ ಮುಟ್ಟಿ
ದೇಶದಿರವಿನನಾಡಿಯಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಲಹಿ
ಹತ್ತು ದೇಶದ ನಾಲ್ಕು ಹತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಜನವ
ಜೊತೆಗೆ ಪುರಿ ಹೊರೆಯುತಿದೆ. ಬೆಳೆಗೆ ನಿನ್ನೀ ಬಲುಹು
ನಗರವೇ; ಸುಖ ವಿನಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲೆ ಧನವ
ಬಂದ ಜನಕನಿಶ ನೀಡಲಿ ನಿನ್ನ ನೆಲಗಟ್ಟು.

ಅನಂತಪುರದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗಶಿರದ ಹುಣ್ಣಿಮೆ

ನನ್ನ ತಾಯ್ನಾಡ ಮೂಗುತಿಯೊ ಸೆರಗಿನ ಮುತ್ತೊ
ಹೆರಳಮಲ್ಲಿಗೆಯೊ ಎಂಬಂತಿಹುದನಂತಪುರ,
ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಸಂಜೆಯೀ ಬೆಳಕಿನಲಿ. ಎಂತವರ
ಮನವನಾದರು ಗೆಲುವ ಚೆಲುವಾಂತುದೀ ಹೊತ್ತು.
ದೂರದಲಿ ಮೂಡಿ ಮೆಲುಮೆಲನೆ ಮೇಲೇರುತ್ತ
ಬುಕ್ಕರಾಯ ಸಮುದ್ರವನು ತನ್ನ ತಾಯೆಂದೆ
ನೆನೆದು ನಗುವೆಳೆಯನಂತೆಸೆಯುತಿಹನೀ ಚಂದ್ರ.
ಅಕೊ ಬೆಳ್ಳಿ ಪಡುಗಡೆಗೆ ಮೆಲುಮೆಲನೆ ಸಾಗುತ್ತ.
ಅಂತೆ ನೋಡಲು ಕಾಂಬರಿತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವ ಹೆರೆ
ಇತ್ತ ಕುಳಿತಿಹ ತಾರೆ, ಕೆರೆಯ ರಚಿಸಿದುದಾರಿ
ವೀರ ಬುಕ್ಕರಸ, ಜೀವವ ಧಾರೆಯೆರೆದೊಮ್ಮೆ
ಇದನು ಉಳಿಸಿದ ವೀರಮಾತೆ ಸಿರಿಮುಸಿಲಮ್ಮ
ಇದ ನೋಡ ಬಂದರೆಂಬಂತೆ. ಸಂತಸಮೀರಿ
ಬಂಧುಗಳ ನುಡಿಸುವಂತಿವೆ ನಗುವ ಹೂಳಲು ಕೆರೆ.

ಹಳ್ಳ ಹೊಳೆ

ತಾಳೆ ಈಚಲೆ ವನ; ಕಿರಿಜಾಲಿ ಆವರಿಕೆ
ಎಕ್ಕವೇ ಹಸುರು; ಪ್ರಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲ ಐಸಿರಿ
ಹೂವಲಾರದೆಹೂತ ಈ ಸ್ವರ್ಣ ಕೇಸರ,
ಬೆಳೆಯಲಾರದೆ ಬೆಳೆಯ ತೊಡಗಿರುವ ಈ ಗರುಕೆ.
ಹರುಷಕಿದು ತಾವೆ? ಆದೊಡೆ ಏನು? ಈ ಸರುಕೆ
ತನಗೆ ಸಾಕೆಂಬಂತೆ, ತನ್ನ ದಾರಿಯ ಕಲ್ಲ
ನುಡಿಸಿ ನಲಿಸುತ, ನಗುತ ಹರಿಯುತಿಹುದೀ ಹಳ್ಳ.
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲು ಚೆಲುವಿಹುದು ಬಲ್ಲವನ ಗೋಚರಕೆ.
'ಇರುವ ಚೆಲುವನು ನೋಡು ಆಯ್ಕೆ ಇನಿಸದ ಬೆಳೆಸು'
ಎಂದು ಹಾಡುತ ಮುಂದೆ ಹರಿಯುತಿಹುದೀ ನೀರು.
ಇದರ ಸಂತಸವೆನ್ನ ಎದೆಗೇರಿ ತುಸ ದೂರ
ಜೊತೆಗೆ ನಡೆವೆನೆ, ನೆಲಕೆ ತನ್ನ ತಂಪನು ತಳಿಸಿ
ಹಳ್ಳ ಹೊಳೆಯಾಗಿಹುದು; ಕಿರಿಜಾಲಿ ಕಸ್ತೂರಿ;
ನಾಡನಂದನವೆನಿಸುತಿಹುದು ಪಚ್ಚೆಯು ಪೈರು.

ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಆಗುಂಬೆ

ಮಲೆಯ ತಲೆಯ ಕವಾಟದಾಗುಂಬೆಯಲಿ ನಿಂತು
ನೋಡಿಹೆನು ಪಡುಗಡಲ ಬಿತ್ತರದ ರಂಗದಲಿ
ಚಣಕೊಂದು ರೂಪಾಂತು ವರ್ಣಗಳ ಹೊಂಗಿನಲಿ
ಮರೆಯುವ ದಿನೇಶನಂದವನು. ಇಂದದಕಿಂತ
ಕಡೆಯಲ್ಲವೆಂಬ ಚಂದವನು ಕಂಗಳ ಮುಂದೆ
ತಂದು ಎನ್ನೆದೆಯ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದುದೀವೂರ
ಬಯಲಂಚ ಸಂಜೆ. ಹೊಂಬೆಳಗುಗಳ ಕಾವೇರಿ
ವರ್ಣಗಳ ಮಾಲೆಯನು ದರಿಸಿ ಬಾಂದಳದಿಂದ
ಇಳಿದಿಳೆಯ ತುಂಬಿದಳು. ಎದುರಿನಲಿ ಒಂದಗಸೆ
ಬಳಿಯ ಈಚಲು ತಾಳೆಗಳಿಗೆ ಓಲಗವಿತ್ತು
ಸುತ್ತಿನರಸಾಗೆಸೆಯೆ ವೆಂಕಟಪ್ಪನ ಚಿತ್ರ
ಯಾವುದೋ ಮುಂದೆ ಬಂದಂತೆ ಕಂಡುದು ಸೊಗಸು.
ಚಿಜ್ಜ್ಯೋತಿ ಹೊಮ್ಮಿರಲು ಒಡಲನೆನವಳಿವಂತೆ
ಪಟದ ಗೆರೆಬಣ್ಣದಂತಾಯ್ತು ಮರಗಳ ಪಙ್ಕ್ತಿ.

ಹೊರಗು ಒಳಗು

ಹೊರಗಿನಂದಕೆ ಇಂತು ಮನಸೋಲುವೀ ಪ್ರಾಣಿ
ಮರೆಯ ದೈವವನೆಂತು ಕಾಣುವನು ಎಂದೆನ್ನ
ಹೇಳುವನು ಅಣ್ಣ. ಈ ನೋಟ ಹರಿಯಿಂದನ್ಯ,
ಇದಕೆ ಸೋಲುವುದು ಆತ್ಮದೊಳೂಂದು ನಿತ್ರಾಣ,
ಎಂದು ತೋರುವುದಿಂಥವೇಳೆ. ಜಗ ಉಗ್ರಾಣ,
ನಾನಿಲ್ಲಿ ಕಾಳ ಕದಿಯುತಲಿರುವ ಇಲಿ, ಎಂದು
ಆಂತರ್ಯ ನೋಯುವುದು. ಒಡನೆ ನಾಣುಳಿ ಎಂದು
ಮುಂದೆ ಬರುವುದು ಬೇರೆಯಾಲೋಚನೆಯ ಶ್ರೇಣಿ.
ಅವರವರು ಕಲಿವುದಕೆ ಅವರವರಿಗಿದೆ ಪಾಠ.
ಹೊರಗ ಮುಗಿಸಿದವರೊಳಗನು ನೋಡುವರು. ಹೊರಗೆ
ತಿಳಿಯುವುದು ಇನಿತಿರಲು ನೋಡಲೇಕೆ ವಿಷಾದ?
ಅಂತರ್ಬಹಿಶ್ಚತತ್ಸರ್ವಮೆನ್ನದೆ ವೇದ?
ಹರಿಸೇವೆಯಾಗುವುದು ಚೆಲುವ ನೋಡುವ ನೋಟ;
ಒಳಗೆ ಸಲ್ಲುವುದು ನಾ ಹೊರಗೆ ಪಡುತಿಹ ಬೆರಗು.

ಜೀವಿಕೆಯೊ ಹರಿಸೇವೆಯೊ?

ನಾರಾಯಣಾ ಎಂದು ಹರಿಯ ನಾಮವ ಹಾಡಿ
ಬೀದಿಯನು ಸುತ್ತಿ ಜನವಿತ್ತ ಭಿಕ್ಷೆಯ ಕೊಂಡು
ಇದೆ ದೈವಸೇವೆ ಎಂಬವನು, ಗಳಿಸಿದುದುಂಡು,
ಹರಿದಾಸನಹನು. ಇವನಂತೆಯೇ ಓಡಾಡಿ,
ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬಲು ದುಡಿಯುತಿಹೆನೆಂಬ ನಾಡಾಡಿ,
ಬರಿಯ ಭಿಕ್ಷು ಕನಹನು; ಇವನುಸಿರು ಕಾಳಿಗೆ
ಮೀಸಲಾಗುವುದು. ಇವನಿಗೆ ದೈವ ಜೋಳಿಗೆ.
ಅವನ ದೇವರ ಸೇವೆ ಇವನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪಾಡು.
ಆಡಳಿತದಲಿ ನನಗೆ ಸಂದು ಬಂದಿಹ ಕಾರ್ಯ
ಬರಿಯ ಜೀವಿಕೆಯೆಂದು ನೆನೆಯದಂದದಿ ಬುದ್ಧಿ
ಸತತ ಸರಿಯಾಗಿರಲಿ. ಅನುದಿನದ ಕೆಲಸವಿದ
ನಾಗೆಯ್ವ ಸೇವೆಯೆಂದೊಡೆಯನಿಗೆ ಸಲಿಸುವುದು
ಎನಗೆ ಮುಕ್ತಿಯ ದಾರಿ. ಇದ ಮರೆತೆನೇ ಮೊದ್ದು,
ಅಧಿಕಾರ ಹರುಕು ಜೋಳಿಗೆಯ ತುಂಬುವ ಚೌರ್ಯ.

ದೇಗುಲದ ಪರಿಚಾರಕ

ದೇಗುಲದ ಪರಿಚಾರಕನು ತನ್ನ ಸರತಿ ದಿನ
ನೈವೇದ್ಯಕೊಪ್ಪಿಸಿದ ರಾಶಿ ಹುಳಿಯೋಗರವ
ಇಂದು ಬಿಟ್ಟಿರೆ ಉಂಟೆ ಎಂದೆಣಿಸಿ ಮೊರ ಮೊರವ
ತನ್ನ ಮನೆಯವರು ನಂಟರು ತನ್ನನರಿತ ಜನ
ಯಾರೊ ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಉಳಿದವರ ಮರೆತುದನು
ನೋಡಿರುವಿರಾ ನೀವು? ಅಧಿಕಾರದೊಳಗಿರುತ
ತಮ್ಮೊಳಿಹ ಶಕ್ತಿ ನಾಡಿನದೆಂಬುದನು ಮರೆತು
ತಮ್ಮವರಿಗಧಿಕ ವೇತನವೀವ ದುರಿತವನು
ಇದರಿಂದ ಬೇರೆಯೆನ್ನುವುದೆಂತು? ಅಧಿಕಾರಿ,
ಹುಳಿಯೋಗರವನು ಮೊರ ಮೊರದಿ ಕದಿಯುವ ಭರದಿ
ಮರೆಯಬೇಡವೊ, ನೀತಿವಂತ, ಆ ರಾಶಿಯನು
ನಿನ್ನಧೀನಕೆ ಕೊಟ್ಟು ನಂಬಿರುವ ದೇಶವನು.
ಮರೆತೆಯೋ ದೇವರನು ಮುಟ್ಟಿದಿರುವುದೆ ದೂರು?
ದುರ್ನಡತೆ ಕೊಚ್ಚದಿರುವುದೆ ನಿನ್ನ ಬುಡಕೊರೆದು.

ಗುಡಿಯಮೇಲಣ ಮೇಕೆಯನ್ನು ನೆನೆದು

ಮೂರುಚಪ್ಪಡಿ ನೆಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಒಂದನು ಮುಚ್ಚಿ
ಗೂಡೊಂದ ಮಾಡಿಹರು; ಒಳಗೆ ಗ್ರಾಮದ ದೇವಿ.
ಗುಡಿಗೆ ದೇವಿಗೆ ನೆರಳಮಾಡಿ ಬೆಳೆದಿದೆ ಬೇವು
ತನ್ನ ಕಟುಗಂಧವನು ಬಳಿಯ ಗಾಳಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ.
ಬೇವಿನಿಂದಾವನೋ ಕಡಿದ ಸೊಪ್ಪನು ಮೇಯ್ದು
ಗೂಡಮೇಗಡೆ ಪವ್ವಡಿಸಿ ಮೆಲುಕುಹಾಕುತಾ
ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದ ಸುಖದೊಳಿದೆ ಒಂದು ಮೇಕೆ. ಹಾ
ಆಡೆ, ನೀನರಿಯೆ ದಿನ ಕಳೆಯೆ ನಿನ್ನನು ಕೊಯ್ದು
ನಿನ್ನ ಪೀಠದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಮಾರಿಗೆ
ಬಲಿಮಾಳ್ಪರೆಂಬುದನು. ನೋಡುವೊಡೆ ಪಶುವೊಳಿದು
ಅಚ್ಚರಿಯೆ? ಮನುಜರುನ್ನತ ಪೀಠಗಳನೇರಿ,
ಬುಡದ ದೇವರ ಮರೆತು, ಅವನ ಕೊಡೆಯಡಿ ಬೆಳೆದು,
ತುಂಬುಸುಖದೊಳಗಿರುವರಲೆ. ಅವರೊಳಾರಿಗೆ
ಕಾಣುತಿದೆ ಮೇಲ್ವಾಯ್ದು ಬರುತಿಹುದು ಹೆಮ್ಮಾರಿ?

ಮತಗಳ ಮೈತ್ರಿ

ನಿಜವೆನಗೆ ಗುರು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಶಂಕರನ ಮತ;
ನಿಜವೆನಗೆ ಗುರುದೇವ ರಾಮಾನುಜನ ಭಾವ;
ನಿಜವಂತೆ ಮಧ್ವಗುರುರಾಯ ಮಾಡಿದ, ಜೀವ
ಪರಮಾತ್ಮದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ, ಎಂಬಾ ಪ್ರಮಿತಿ.
ಒಂದೆ ಪರತತ್ತ್ವ ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಲಿ ಈ ಅಮಿತ
ಲೋಕವಾಗಿಹುದು ಎನಲೇನು? ಅದರಲಿ ನೀನು
ಅಂಗ ಎನಲೇನು? ನೀನದು ಅಲ್ಲ ಎನಲೇನು?
ಈ ಮೂರು ಮಾತಿನಲಿ ನನಗೆ ಕಾಂಬುದು ಸಮತೆ.
ನಾನು ಅಲೆ ಹರಿ ಜಲಧಿ ಎಂದ ಮಾತಲಿ ನೋಡೆ
ಈ ಮೂರು ಭಾವವೂ ಸೇರಿಹವು. ಸಾಗರದಿ
ಅಲೆಯಂತೆ ನಮ್ಮಾತ್ಮವಿಹುದು ಬರಿಯಾಕಾರ,
ಆದರೂ ದಿಟ, ಅಂತೆ ಅದರಿಂದ ತಾ ಬೇರೆ.
ಮೈತ್ರಿಯಿಂದರಿವುದನು ಬಿಟ್ಟು, ಮಾತನು ಕಾಡಿ,
ಏಕೆ ಸಿಲುಕಿಸಲಿ ಮನವನು ವಾದವಾಗುರದಿ.

ಸೂತ್ರಗಳ ಜಗಳ

ರಾಜನೋಲಗದಿ ಮಂತ್ರಿಗೆ ನಮಸ್ಕೃತಿಯಿಲ್ಲ.
ದೈವಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲಿ ರಾಜನೂ ಕಿರಿಯ;
ಹಿರಿಯ ಸೂತ್ರದ ಮುಂದೆ ಕಿರಿಯ ಸೂತ್ರಗಳೆಲ್ಲ
ಅರುಗಾಗುವುವು, ಇದನು ಮೂಢನೂ ಮರೆಯ ;
ಮನುಜನಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಆತ್ಮ ಮೆಯ್ಯಲ್ಲ
ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ನಮಗೆ ಹೇಳುವರು ನಿತ್ಯ;
ದೇಹಶುದ್ಧಿಗೆ ಮನದ ಶುದ್ಧಿ ಮಿಗಿಲೆಂದೆಲ್ಲ
ಸಾರುವರು, ನಾವೆಲ್ಲ ಬಲ್ಲೆವಿದು ಸತ್ಯ.
ಆದರೂ, ನಿನ್ನ ಮನವೆಂತಿದ್ದರೂ ಸರಿಯೆ
ಹೊಲೆಯನಾದರೆ ಬಳಿಗೆ ತರಬೇಡ ಒಡಲ,
ಎಂದು ಸೋದರ ಜನರನಟ್ಟುತಿರುವೆವು ದೂರ;
ಆತ್ಮಹೊಲೆಯಾಯ್ತೆಮಗೆ ಆ ಗೂಡ ಸೇರಿ.
ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣ ಲತೆಗೀ ನಡತೆ ಕೊಡಲಿ
ಎಂದು ತಿಳಿಯದ ಮನುಜನವನೆಂತ ಹಿರಿಯ?

ನೀರಮೇಲಣ ಹಾವಸೆ

ನಂದನರ ಚರಿತೆ ಮಾದಾರ ಚನ್ನಯನ ಕತೆ
ತಿರುಪಾಣಿಯಾಳ್ವಾರ ಇತಿಹಾಸವನು ಕೇಳಿ,
ದೇವನಿಗೆ ತನ್ನ ನಂಬದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಣತಾಳಿ
ಪ್ರಿಯವೆಂಬುದನು ತಿಳಿದು, ನಮ್ಮ ಹೃದಯದ ರಕುತ
ನಲಯುವುದು. ಆದರೇನಾಯ್ತು? ಅಂದಿನ ಭಕುತ
ಅಂದು ದೇವನ ಮೆಚ್ಚಿಸಿದನು ; ಅಂದಿನ ಮಂದಿ
ಕೌತುಕವ ನೋಡಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಳೆಗೇ ತಂದೆ
ಎಂದು ತಿಳಿದರು ; ಅಂದಿಗೇ ಮುಗಿಯಿತಾ ಮುಕುತಿ.
ನೀರಮೇಲಣ ಹಾವಸೆಯ ರೀತಿ ಅಜ್ಞಾನ
ಕಲಕಿದಾಕ್ಷಣಕೆ ತೆರವಹುದು, ಬಿಡೆ ಒಂದಿಗೇ
ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಬುದು, ಎಂಬ ಗುರುವಾಕ್ಯ ನಿಜವೆನಿಸಿ,
ಕುಲದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಕಾಲಕೂಟ ಮತ್ತೂ ಜನಿಸಿ
ಹೊಲೆಯರನು ಒಲ್ಲೆನೆನುತಿದೆ. ಇನ್ನು ತಿರುಪಾಣಿ
ಚೆನ್ನನಂದನರ ಕುಲ ಬೇಡವೇ ತಂದೆಗೆ ?

ಹೃದಯ ಮರುಭೂಮಿ

ಗಾಂಧೀಜಿ ಬರಲಿ ಯಾರೇ ಬರಲಿ ನಮಗೇನು?
ಈ ಸನಾತನ ಧರ್ಮವನು ನಾವು ಬಿಡುವೆವೇ?
ದೇವರೆಡೆ ಬರುವ ಅಧಿಕಾರವನು ಕೊಡುವೆವೇ
ಹೊಲೆಯರಿಗೆ? ಕೊಟ್ಟೆವೇ ಈ ಮತಕೆ ತಲೆಬೇನೆ
ಬಾರದೇ? ಸಮನಾಗಬೇಕೆನೆ ಮುಸಲ್ಮಾನ
ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮಕೆ ಹೋಗಲಿ. ನಾವು ಉತ್ತಮರು,
ಇವರೆಮಗೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಮತ ಸತ್ತಮರ,
ಬೆಳವುದಕೆ ಹೂವುದಕೆ ಇಲ್ಲ ಇದರಲಿ ಪ್ರಾಣ:
ಎಂಬಂತೆ ನಡೆಯುತಿಹರೆಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಇಂದು.
ಜಗವ ಪಾವನಮಾಡಬಲ್ಲ ಧರ್ಮದ ಗಂಗೆ
ಮನೆಯ ಬಾವಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಯ್ತು. ಇದರಲಿ ಮಿಂದು
ಹೊಲೆಹರಿವ ಮಾತೇನು, ಅದರಿಂದ ಇದಕೆ ಹೊಲೆ
ತಾಗುವುದು ಎಂಬಂದು ? ಮತದ ನದಿಯುದಕದಲಿ
ಒಂದು ತೊಟ್ಟುಳಿದಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಹೃದಯದೊಳಿಂಗಿ.

ಶ್ರೀ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೋಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿ

ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರ್ದನೇ ಗುರು ವಿವೇಕಾನಂದ?
ಇಲ್ಲಿ ನುಡಿದನೆ? ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದನೇ? ನೋಡಿದನೆ?
ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನಾ ಮಿಂಚು ಗುಡುಗಾಟವಾಡಿದನೆ!
ಇಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಕೀರ್ತಿಜ್ಯೋತಿ ತಾ ನಂದಿ
ಮರೆದನೇ ಬ್ರಹ್ಮದಲಿ ಬೆಳಗಿ? ತಾಯೇ ನೊಂದೆ.
ಆದರೇನೌ? ಮರಳಿ ಬಾರದಿಹನೇ ಮಗನು?
ಮರಳಿ ನೀನಣಿಮಾಡಿಕೊಡುವ ಒಡಲನು ಹೊಗನೆ?
ನಿನ್ನಳಲ ಮರೆಯಬಲ್ಲನೆ ದಿವದೊಳೇ ನಿಂದು?
ಕಾದಿಹುದು ಅದೆ ಪೀಠ, ಅದೆ ವಸ್ತ್ರ, ಆದೆ ತಲ್ಪ;
ಕಾದಿಹುದು ಅದೆ ನಾಡು, ಅದೆ ಜನತೆ, ಅದೆ ನೋವು.
ಇದ ತನ್ನದೆಂಬ ಮುನ್ನವೆ ನಮ್ಮ ನೆಲಕಿಳಿದ
ಆ ಕರುಣೆ, ಒಮ್ಮೆತನತೆಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಸುಳಿದು
ಬಾರದಿರುವುದೆ ಮತ್ತೆ? ಆಗುತಿದೆ ಸಂಕಲ್ಪ:
ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಸಾರುವುದು ಆ ಹಿರಿಜೀವ.

ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರದ ದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು

ಭವತಾರಿಣೀ ಮಾತೆ, ದೇವಿ, ಮಹಾಮಾಯೆ,
ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಗುರುವರನಂದು ಅರ್ಚಿಸಿದ,
ಅವನ ಚೇತನವ ಮುಕ್ತಿಯ ನೆಲೆಗಮರ್ಚಿಸಿದ,
ನಿನ್ನ ಆನಂದಮೂರ್ತಿಯ ನೋಡಿದೆನು ತಾಯೆ.
ಧನ್ಯವಾಯಿತು ನೋಟ. ಭಾವ ಮೂಕತೆ ಬಾಯ
ಮುಚ್ಚಿರುವುದೀಗ; ಕಣ್ಣಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಹುದು;
ನೀನೆ ಗತಿಯೆಂದು ಮನ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ನಂಬಿಹುದು;
ಎನ್ನನುದ್ಧರಿಸು ದೇವಿ ತಾಯೆ ನಿರಪಾಯೆ.
ನೀನಿತ್ತಮೆಯ್ಯ ರತ್ನದ ಪಂಜರದೊಳಿರುತ
ಎನ್ನುಸಿರ ಬಿಳಿಯ ಗಿಳಿ ರಕ್ತವರ್ಣಕೆ ಬೆಳೆದು
ರೂಪ ಮೃಗತೃಷ್ಣೆಯಲಿ ತೊಳಲುತಿದೆಯೌ, ಎನ್ನ
ಆಸೆಗಳ ತೊಳೆ ದೇವಿ, ತೊಳೆಯೌವ ಕಣ್ಣ
ಎಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣಾಕೃತಿಯೊಳಿಂತೆಯೇ ಹೊಳೆದು
ಪೂಜೆಯನೆ ಸಲಿಸಿಕೊಳು ಎನ್ನಿಂದ ನಿರುತ.

ಭಾರತವರ್ಷವನ್ನು ಕುರಿತು

ಓ ನನ್ನ ತಾಯೆ, ಭಾರತವರ್ಷವೇ, ನಿನ್ನ
ಪೂರ್ವದೈಶ್ವರ್ಯವನು ನೆನೆಯೆ ನನ್ನೆದೆಯುಬ್ಬಿ
ಹೆಮ್ಮೆಯಲಿ ಬೀಗುವುದು ; ಒಡನೆ ಮನದಲಿ ಮಬ್ಬ
ಕವಿಸುವುದು ದೇವಿ ಈ ಬಾಳಿನಿಂದಿನ ಬನ್ನ.
ಅಂದು ಮುಗಿಲನು ಮುಟ್ಟಿ ಮೂರು ಲೋಕದ ಕಣ್ಣ
ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆದು, ಸ್ವರ್ಗವನು ಭೂಮಿಗೆ ದತ್ತು
ಮಾಡಿತಂದಾ ನಿನ್ನ ನೂರ್ಮೊಗದ ಸಂಪತ್ತು
ಏನಾಯಿತೌ ? ಎತ್ತಹೋಯ್ತು ಕೀರ್ತಿಯಜೊನ್ನ ?
ಮರಳಿ ಬರುವುದು ಎಂದು ತಾಯೆ ಆ ಸಿತಪಕ್ಷ ?
ಅಂದಿನವೊಲೆಂದು ನೀ ಮರಳಿ ನಿನ್ನೀ ಹಸಿದ
ಮಕ್ಕಳನು ಜಸದ ಬೆಳುದಿಂಗಳಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ
ಆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಗೀತ ಕಾವ್ಯ ಕಲೆಗಳ ರಸದ
ಸವಿತುತ್ತನುಣಿಸುವೆ? ಎಂದು ಹಾಕುವೆ ರಕ್ಷೆ
ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸುಖಿಸಿ ಎಂದು ನಮ್ಮನು ಹರಸಿ?

ಕವಿತೆಯ ಪಕ್ಷಿ

ಎಣಿಸಿದುದು ನಡೆಯದಿದೆ. ಎಣಿಸದಿಹುದಾವುದೋ
ತಾನಾಗಿ ಇಂದೆನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ನಡೆಯುತಿದೆ;
ಅರೆಯಾದ ಕೆಲಸ ಮುಂಬರಿಯದೊಲು ತಡೆಯಿತಿದೆ.
ಎನ್ನ ಮನಸಿನ ಲತೆಯೊಳಿದು ಏನು ಹೂವುದೋ,
ಎನ್ನ ನುಡಿಯಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡೇನು ನೋವುದೋ,
ಇದನೆಲ್ಲ ನಾನೆ ತರಲಿಲ್ಲೆನ್ನ ಬಾಳುವೆಗೆ.
ಹಾಡ ರಚಿಸಿದ ಹೆಮ್ಮೆಯೇತಕೆ ಕುಶೀಲವಗೆ ?
ರಚಿಸಿದವನಿಹನು ಗಾಯನ ಕಲಾ ಕೋವಿದ.
ಹತ್ತು ರೀತಿಯ ಹಕ್ಕಿ ನಿಲುವುದಕೆ ಬೀಡಾಗಿ
ನಿಂತ ಮರವನು ನೋಡು. ಅದಕೊಂದು ದನಿಯಿಹುದೆ?
ಆದರೂ ಉದಯದಲಿ ಸಂಜೆಯಲಿ ಅದರಿಂದ
ಕೇಳುವುದು ಹಕ್ಕಿಗಳ ಗುಂಪು ದನಿ ಹಾಡಾಗಿ.
ಈ ಬಾಳ ಮರನೆನಿಸಿ, ಭಾವಸಂಕುಲ ಬಂದು,
ಇರುತ ಹಾರುತ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಹಾಡುತಲಿಹುದು.

ಈ ಕವಿತೆ

ಹರಕೆಗೆಂದಂದು ತರಿಸಿದ ಕುರಿಯನಿವನಿಂದು
ಮೇಕೆ ಮೂಡಿದನೆಂದು, ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾದ ಬಕ
ಇಂದಹಲ್ಯಾರೂಪಿಯಾಯ್ತೆಂದು, ಕ್ರೀಸ್ತಶಕ
ಇಂಥ ವರ್ಷದ ಇಂಥ ಆಂಗ್ಲೇಯ ಕವಿಯಿಂದ
ಇದನು ತಂದಿಹನು ಈ ಜಳ್ಳು ಗೋದುವೆ ತಿಂದು
ನಾವು ಬದುಕುವುದೇನು ಎಂದು, ನಾಬರೆದಿದನು
ಹಳಿದೆಸೆಯ ಬೇಡಿ ತಮ್ಮಾ ಹಿರಿಯರೊರೆದುದನು
ಕೇಳಿಹೆನು ನಿಜ, ನಾನು ಬೆಳೆದಿಹೆನು ಅವರಿಂದ.
ಆದರೂ ಈ ಮಾತು ಯಾವುದೂ, ಹಿರಿಯರನು
ಅನುಕರಿಸಲೆಂದು ನುಡಿದುದು ಅಲ್ಲ, ಬಾಳ್ವೆಯಲಿ
ಕಲಿತ ತಿಳಿವನು ಬಿತ್ತಿ ನಾನು ಬೆಳಸಿದ ಕಾಳು.
ಸತ್ತ್ವವಿಹುದೋ ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ ಇದು ಬರಿಜಾಳೊ,
ಹೇಳುವನು ನಾನಲ್ಲ. ನೋಡಿರಿದ ತಾಳ್ಮೆಯಲಿ.
ಆಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮೊಳಿಹುದೇನತ್ತ ಸರಿಯಿರೆನಿ.

ಕವಿಗುರುಗಳುಪದೇಶ

ಕವಿಗುರುಗಳೆಮಗೆ ಕಲಿಸುವುದು ಬರಿಯೊಂದು ನುಡಿ
ಒಂದುಪಮೆ ಒಂದು ಚಿತ್ತಾರ ಮಾತ್ರವನಲ್ಲ;
ಅವರೆಳೆದ ದಾರಿಯಲಿ ನಡೆವವಗೆ, ಸವಿ ಸೊಲ್ಲು,
ತಗುವ ಉಪಮಾನ, ಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ರ, ನಿಂತ ಕಡೆ
ಕೈಗೆ ಬರುವುವು; ಅವರ ಮಂತ್ರವನು ಹೊಂದಿದೊಡೆ
ಮೂಕ ಮಂಕಾಗಿರ್ದ ಭಾವ, ಜೀವದಬಿಲ್ಲ
ಬಾಗಿಸುತ, ಬಿಡಬಹುದು ಬರಿದೊಂದು ನುಡಿ ಹುಲ್ಲ.
ಇಲ್ಲವಾ ನುಡಿಗೆ ಲೋಕದಲಿ ನಿರ್ಬಂಧ ತಡೆ.
ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯ ಪಡೆದು ವಿಶ್ವರೂಪವ ಕಂಡ
ಫಲುಗುಣನವೊಲು, ಕಾವ್ಯಗುರುವಿನೊಲುಮೆಯ ಪಡೆದ
ನರನು ಅಂದೇ ತನ್ನ ಬಳಸಿರುವ ಸೃಷ್ಟಿಯಲಿ
ಚೆಲುವ ಕಾಣುತ ಬಣ್ಣಿಪನು ಮಾತವೃಷ್ಟಿಯಲಿ.
ಹಿರಿಯರನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬಾಳತೊಲೆಯನನು ಕೊಡೆದು
ತನ್ನನೇ ಹಾಡುವುದು ಕಾವ್ಯದೆಳೆಜೀರುಂಡೆ.

ಭಾಷಾ ಬಂಧುಗಳಲ್ಲಿ

ಒಳ್ಳಿದನು ಹೇಳಿ ಕೇಳುವೆನು; ಕೆಟ್ಟುದ ಹೇಳಿ
ಕೇಳುವೆನು. ನನಗಿಲ್ಲ ಕನ್ನಡದ ಜನ ಹೊರತು
ಬೇರೆ ಓದುವ ಜನತೆ. ನಿಮಗಾದರೋ ನುರಿತು
ಮಾತಿನಲಿ ಚೆಲುವ ತರುವವರು ನೂರಕೆ ಮೇಲೆ
ಕಾದಿಹರು. ನನ್ನ ಒಂದೆರಡು ನುಡಿ ಅಲೆತೇಲಿ
ನಿಮ್ಮ ಮನವನು ಮುಟ್ಟಿತೇ ನಾನು ಕೃತಿಯಾದೆ.
ಆಂತರ್ಯದಲಿ ಹುಡುಕಿದೊಡೆ ಇದಕೆ ಅತಿಯಾದ
ಆಸೆಯೇ ಎನಗಿಲ್ಲ, ಬಿಚ್ಚಿ ನುಡಿವೆನು ಕೇಳಿ.
ಇಂತುಂಟೆ ಬೇರಾಸೆ ಇರಬೇಕು ಎಂಬಿರೋ,
ಇರುವುದಿದು ಒಂದು: ಕಿರಿದೀತನನುಭವ ಅರಿವು,
ಆದೊಡೆಯು ನಾಡು ನುಡಿಗಳ ಸೇವೆಯಲಿ ಅದನು
ವಂಚಿಸದೆ ನುಡಿದನು, ತಾ ಬೆಳೆದು ಬೆಳೆವುದನು
ನಡೆಸಿದನು, ಎಂದು ನುಡಿಯಿರಿ; ನಿಮ್ಮ ಕನಿಕರವು
ನನ್ನಾಸೆಯಾಳವನು ತುಂಬುವುದು ; ನಂಬಿರಿ.

ತಂದೆಯ ಸಾವನ್ನು ನೆನೆದು

ಅಖಿಲಾಂಡಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನು ಪೊರೆವವನು,
ಶ್ರೀನಿವಾಸನು, ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳನು ನಿನ್ನನು
ಪೊರೆಯದಿರುವನೆ ಸುಮ್ಮನಿರು, ಎಂದು ಕಣ್ಣನು
ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡರು ತಂದೆ. ಈ ಬಾಳ ತೊರೆವವನು
ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿ ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಬಿಡದಂತೆ,
ನಮಗಾರು ಗತಿಯೆಂದು ತಾಯಿ ಚಾಪಲ್ಯದಲಿ
ಕೇಳಿದರು; ಅವರಿಂತು ಹೇಳಿದರು. ಬಾಲ್ಯದಲಿ
ತಂದೆಯನು ಕಳೆದುಕೊಂಬೆಳೆಯರಿಗೆ ಕೆಡದಂಥ
ಒಂದು ಆಸ್ತಿಯನು ಇವರಿಂದ ಕೊಡಿಸುವ ಎಂದು
ತಾಯಿ ಕೇಳಿದರೆನಲು ತಪ್ಪಾಗದಾ ಎಣಿಕೆ.
ತಂದೆ ಅಂದಾಡಿದಾ ನಂಬು ನುಡಿ ಚಣಚಣಕೆ
ಎನ್ನ ಜೊತೆಯಲಿ ಬೆಳೆದು ಹಿರಿದಾಗಿರುವುದಿಂದು.
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನು ಪೊರೆವವನೆಮ್ಮ ತೊರೆಯದೆ
ಪೊರೆದನಿದುವರೆಗೆ, ಪೊರೆವನು ಮುಂದೆ ಮರೆಯದೆ.

ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷ

ಆದಿಮೂಲನು ನೀನು ಮಾನವನ ಬಾಳುವೆಗೆ;
ಕಾಲನಿಟ್ಟಿಹನವನು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸರಸಿಯಲಿ;
ಹಿಡಿದಿರುವುದವನಡಿಯನಿರ್ಕಳದ ಕೋಳಬಗೆ,
ನೂರಾರು ತಲೆಮಾರು ಕರಣಗಳ ಪರಿಸೆಯಲಿ
ಆತ್ಮಚೂಡಾಮಣಿಯನಾಸೆಗಳ ಕಳ್ಳನಿಗೆ
ತೆತ್ತು ತಿಳಿಯದೆ ನಿಂತ ಗಾವಿಲತೆಯುರುಮೊತ್ತ.
ನೀ ಕೈಯ ಬಿಟ್ಟೆಯೋ ಬೇರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲೆನಗೆ.
ನಿನ್ನಿಂದ ಹೊರಟ ಈ ಜೀವ ಕತ್ತಲಿನತ್ತ
ಹೋಗುತಿರೆ ಅದನು ನೋಡುತ ಸುಮ್ಮನಿರುವರೆ?
ಸರಸದಾಟಕೆ ಸಮಯವಲ್ಲ ಇದು ನನ್ನರಸ;
ಆಂತರ್ಯದೊಳಗಿರುವ ಸ್ವಾಮಿ, ತಾರಕಶಕ್ತಿ,
ರಭಸದಲಿ ತಿರುಗಿತ್ತ; ನನ್ನ ಪೊರೆವ ಪ್ರಸಕ್ತಿ
ಬಂದಿಹುದು; ವಾಸನಾ ಪ್ರಾರಬ್ಧವನು ಹರಿಸಿ
ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೆ ನನ್ನನುಳಿಸಿಕೊಳು ಹರಿ ದೊರೆ.

ನರಸಿಂಹಾವತಾರ

ಸಿಡಿಲಿನಂದದಿ ಬಡಿಡು ಎದೆಯುಕ್ಕ ಕಂಬವನು
ಒಡೆದು ನೀ ಬಾರದಿರೆ ಭಕ್ತಿ ಉಳಿಯುವುದೆಂತು?
ಬದುಕನುದ್ಧ್ರಮೆಗೊಳಿಪ ಭೀಷಣಾಕೃತಿಯಾಂತು
ಐಸಿರಿಯ ಕಳ ಬಗಿಯದೆ ಬಿಡಲು ನಂಬುವನೆ
ಮಾನವನು ನಿನ್ನ? ಜಗದಲಿ ತನ್ನ ಬಿಂಬವನೆ
ನೋಡಿ ಉಬ್ಬುವನು; ಓ ಎನಗಾರು ಸರಿಯೆಂದು,
ತನ್ನ ಬಾಳೆನ್ನೆಲ್ಲ ಬಾಳಿಗೂ ಒರೆಯೆಂದು,
ತೂತಾದ ತನ್ನ ಜಂಭದ ಮೊಗೆಯ ತುಂಬುವನು.
ದೇವರನು ನಂಬಬೇಕೆಂದು ಒಂದೆಡೆ ಮನಸು;
ಬಾಳು ಸುಖವಾಗಿಹುದು ಇನ್ನು ದೇವರು ಏನು
ಎಂದು ಸಂದೇಹ ಒಂದೆಡೆ; ಬುದ್ಧಿ ಹಟಮಾರಿ:
ಎದೆಯ ನಡುಗಿಸದೆ ನಾನೊಪ್ಪಿರುವ ಸೊಗಗನನು
ನೀರ್ಗುಳ್ಳೆಯೆಂದು ತೋರಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟೊಡೆ; ನಾನು
ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಮೊಗದಿರುಹಲಿಹುದೆ ಬೇರೆಯ ದಾರಿ?

ಶರಣಾಗತಿ

ಎನಗೆ ನೀನೇ ದಿಕ್ಕು; ಈ ಬಾಳ ಮೊದಲು ಕೊನೆ
ಎಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನೊಳಿವೆ; ಇದರಾಟವೆಲ್ಲವನು
ನಡೆಸುತಿರುವನು ನೀನು ; ಇದ ನಡೆಸಬಲ್ಲವನು
ನೀನಲ್ಲದಿಲ್ಲ; ಪಯಣದ ನೋವು ನಗೆಯ ಹೊಣೆ
ನಿನ್ನ ಸೇರಿಹುದು ; ಎನ್ನಿರವೆಂಬ ಉಸಿರದೊಣೆ
ಕಲ್ಲಮಧ್ಯದಿ ನಿನ್ನ ಕರುಣೆ ತುಂಬಿದ ತಾಣ;
ಆ ಕರುಣೆ ಬತ್ತಿತೇ ಯಾವ ಜಾಣನು ಕಾಣ
ಅದು ಒಂದು ನೀರಿನಾಸರೆಯೆಂದು; ಮನದಿ ತೊನೆ;
ಕ್ಷಣವಾದರೂ ನಿನ್ನ ಮರೆಯದಂದದಿ ನನ್ನ
ಹೃದಯದುಯ್ಯಲೆಯೊಳಾಡು; ಎಲ್ಲ ಹೊತ್ತಿನಲಿ
ಸ್ಥಳದಲಿ ಅವಸ್ಥೆಯಲಿ, ಎನಗೆ ನೀನೇ ದಿಕ್ಕು
ಎಂಬರ್ಥ ಎಲ್ಲ ಎಣಿಕೆಗಳ ಹಾಸೂ ಹೊಕ್ಕು
ಆಗಿರಲಿ; ನಾ ನಿನ್ನ ಮಗುವೆಂಬ ಗೊತ್ತಿನಲಿ
ಎನಗೆ ಶಾಂತಿಯ ನೀಡು ಹೇ ಕೃಪಾಸಂಪನ್ನ

ಮೊದಲನೆಯ ಪಂಕ್ತಿಗಳ ಸೂಚನೆ

ಕಡತಗಳ ಹಿಂಗಡೆಯ ಕಾವ್ಯವಲ್ಲದೆ, ಇಲ್ಲಿ

ಕಡೆಯ ಕಾಲಕೆ ನೋಡು ದೊಡ್ಡಮನೆಯಕ್ಕಚ್ಚ

ಕರ್ಣಾಟಕದ ಹೃದಯರತ್ನವಾಗಲಿ ಎಂದು

ಕನ್ನಡದಿ ನುಡಿಯೆ ಬಾರದು, ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯಲಿ

ಕವಿಗುರುಗಳೆಮಗೆ ಕಲಿಸುವುದು ಬರಿಯೊಂದು ನುಡಿ

ಕವಿಲೋಕದಲಿ ನೀನು ಸಾರ್ವಭೌಮನೆ ಸತ್ಯ

ಕಾವ್ಯವಾಗುವುದು ಬೊಮ್ಮನು ನಿಮ್ಮ ಕವಿಯಾಗು

ಕಾಲ ಪರ್ವತದೊಳನುವಾದ ತಾಣದಿ ಜೀವ

ಕುಶಿಕ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ವಾಸಿಷ್ಠ ಮಂಡೂಕ

ಕ್ರೌಂಚ ಮಿಥುನದೊಳೊಂದು ಆ ದಿವಸ ನೊಂದುದೇ

ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದಿ ನಿನ್ನ ಬಲುಮೆ ಬಹು ಹಿರಿದೆಂದು

ಗಾಂಧೀಜಿ ಬರಲಿ ಯಾರೇ ಬರಲಿ ನಮಗೇನು?

ಜೇನುಕುರುಬರ ಹೈದ ಹೇಳಿದನು ನಮಗೊಮ್ಮೆ

ತನ್ನ ಬಾಳಲಿ ತಾನು ಬೇಸತ್ತಳಲೆ ಮುದುಕಿ

ತಾಯಿನಾಯೊಂದು; ತುರಿ ತಿಂದ ಮೈ ಮುಖಬಾಲ

ತಾಳೆ ಈಚಲೆ ವನ; ಕಿರಿಜಾಲಿ ಆವರಿಕೆ

ದೇಗುಲದ ಪರಿಚಾರಕನು ತನ್ನ ಸರತಿ ದಿನ

ದೇಶವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಓಜಸ್ವಿತೆ, ಜನಪ್ರೇಮ

ದೈವವನು ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಭಾವಿಸಲು ಭಯಪಡದ

ನನ್ನ ತಾಯ್ನಾಡ ಮೂಗುತಿಯೊ ಸೆರಗಿನ ಮುತ್ತೊ

ನನ್ನ ನುಡಿ ಕವಿತೆಯಾಗುವುದೊ ಆಗದೊ ಎಂದು

ನಮ್ಮ ಕುಟಿಲವ ತಿಳಿವರಾರೆಂದು ವಾತಾಪಿ

ನಯವಿರಲಿ; ಬಲವಿರಲಿ ; ನಕ್ಷತ್ರವೆನೆ ಮಿನುಗಿ

ನಂದನರ ಚರಿತೆ ಮಾದಾರ ಚನ್ನಯನ ಕತೆ

ನಾನೇನಮಾಡಿದೆನು ಏಕೆನ್ನ ಬಯ್ಯುವರು

ನಾರಾಯಣಾ ಎಂದು ಹರಿಯ ನಾಮವ ಹಾಡಿ

ನಿಜವೆನಗೆ ಗುರು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಶಂಕರನ ಮತ

ನಿನ್ನ ಅಜ್ಞಾತವಾಸದ ಕಾಲ ಇಂದೀಗ

ನಿಮಗೆ ಈ ಕೆಲಸ ಬೇಸರವಾಗಬೇಕೆಂದು

ನುಡಿ ಸಾಲದವನ ಕವಿತೆಯ ನೋಡಿ ಎಂದೆನ್ನ

ನೂರು ಕಾಲಕು ನಿಲುವ ಕವಿತೆಗಳು ಬರಲಿಲ್ಲ

ನೂರು ಯೋಜನ ಯಾತ್ರೆ ಬಂದು ಮಲೆಗಳನೇರಿ

ಪ್ರಾಸ ಗಣ ಯತಿಗಳನು ಎದೆಗೆಡದೆ ಪೇರಿಸಲು

ಬೆಳೆಯುತಿದೆ ಕಾರ್ತೀಕ. ಬೆಳೆದ ಹೊಲದಲಿ ರಾಗಿ

ಭವತಾರಿಣೀ ಮಾತೆ, ದೇವಿ, ಮಹಾಮಾಯಿ

ಭೌತತತ್ತ್ವಾನ್ವೇಷಣಾತ್ಮ ಕಾರ್ಯಧುರೀಣ

ಮಲೆಯ ತಲೆಯ ಕವಾಟದಾಗುಂಬೆಯಲಿ ನಿಂತು

ಮಳೆ ನಿಂದು ಚಳಿ ಬರುವ ಮೊದಲ ಗಡಿ ದಿವಸವಿದು

ಮಳೆಯ ಹನಿಗಳ ನಡುವೆ ತೂರಿಬಹ ಹೊಂಬಿಸಿಲ

ಮೂರುಚಪ್ಪಡಿ ನೆಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಒಂದನು ಮುಚ್ಚಿ

ಮೂರು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಯಮ ನಿದ್ದೆಕೆಟ್ಟಿದ್ದು

ಮೌನವೇ ಚಿನ್ನ, ಮಾತಾಡುವುದು ಬೆಳ್ಳಿ ದಿಟ

ರವಿಯೊಡನೆ ಹಸೆಯೇರಿ ಸುಖ ಬೆರೆತ ನಾಣಿಂದ

ರಾಜನೋಲಗದಿ ಮಂತ್ರಿಗೆ ನಮಸ್ಕೃತಿಯಿಲ್ಲ

ಲಕ್ಕಸಂದ್ರಕೆ ದಾರಿ ತೋರುವೀ ಕಲ್ಲ ಬಳಿ

ವೇದಗಳಪೌರುಷೇಯಗಳು, ಯಜ್ಞವ ಮಾಡು

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ಕಡಲ ತೀರದ ನಮ್ಮ

ಶ್ರೀವನಿತೆಯರಸ ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಣನ

ಸತ್ಯವನು ನುಡಿವುದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ, ಬಾ ತಮ್ಮ

ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಾಯಿತಾಗಸ ನಿನ್ನೆನಕ್ಕುದು

ಸಿಡಿಲಿನಂದದಿ ಬಡಿದು ಎದೆಯುಕ್ಕ ಕಂಬವನು

ಸೋದರರ ಕುರಿತು ಏನನೊ ಹೇಳುವವಸರದಿ

ಹಗಲ ತೂಕಡಿಕೆಯಲಿ ಕುಳಿತಿರ್ದ ಜನತೆಯನು

ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾಲಿನಲಿ ಬರೆದ ಪದ್ಯವ ನೋಡಿ

ಹರಕೆಗೆಂದಂದು ತರಿಸಿದ ಕುರಿಯನಿವನಿಂದು

ಹರಿಕಥೆಗೆ ಬಂದ ಗತಿ ನರಕಥೆಗೆ ಬರಬೇಡ

ಹರಿದು ತುಂಡಾಗಿಹುದು ಇಂದು ಕನ್ನಡ ನಾಡು

ಹಾಳು ಕರು ಇದ್ದಷ್ಟು ದಿವಸ ಹಾಲಿಗೆ ಕೇಡು

ಹೊರಗಿನಂದಕೆ ಇಂತು ಮನಸೋಲುವೀ ಪ್ರಾಣಿ

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಚಿತ

ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು

ತಾಳೀಕೋಟೆ (ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಶ್ಯ)

ಬಿನ್ನಹ (ಗೀತೆಗಳು)

ವಿಮರ್ಶೆ ೨ (ಲೇಖನಗಳು)

ಶಾಂತಾ (ಸಣ್ಣ ದೃಶ್ಯ)

ಸಾವಿತ್ರಿ (”)

ನಾಲ್ಕು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು

ಕನ್ನಡದ ಸೇವೆ (ಭಾಷಣ)

ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು

ಮಂಜುಳಾ (ಸಾಮಾಜಕ ದೃಶ್ಯ)

ಸಾಹಿತ್ಯ (ಉಪನ್ಯಾಸ)

ತಾವರೆ (ಪದ್ಯಗಳು)

ಅರುಣ (ಪದ್ಯಗಳು)

ಕರ್ಣಾಟಕದ ಜನತೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ವಿಮರ್ಶೆ ೧ (ಲೇಖನಗಳು)

ಚೆಲುವು (ಪದ್ಯಗಳು)

ಉಷಾ (ಸಣ್ಣ ದೃಶ್ಯ)

ಶಿವ ಛತ್ರಪತಿ (ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಶ್ಯ)

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ (ಕತೆ)

ವಿಮರ್ಶೆ ೩ (ಲೇಖನಗಳು)

ಯಶೋಧರಾ (ದೃಶ್ಯ)

ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳಗಳು :–

ಸತ್ಯಶೋಧನ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು
ಎಂ. ಎಸ್. ರಾವ್ ಕಂಪೆನಿ, ದೊಡ್ಡ ಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘ, ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜು, ಬೆಂಗಳೂರು
ದಿ ಪ್ರೋಗ್ರೆಸ್ ಬುಕ್ ಸ್ಟಾಲ್, ಮೈಸೂರು
ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂದಿರ, ಧಾರವಾಡ

208_34...... ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟರಾದ ಟಿ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಅಯ್ಯರವರಿಂದ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.